

MINTYS METŲ PRADŽIOJE	1	Juozas Vaišnys, S.J.
CHARIZMATINIO SAJŪDŽIO KUNIGŲ SUVAŽIAVIMAS	3	L. Zaremba, S.J.
MŪSŲ TAUTOS LIKIMAS IR MES	6	P. Salantas
EILĖRAŠČIAI	8	Nijolė Jankutė
ALBERTAS VIJUKAS KOJELAVIČIUS	9	Dr. V. Gidžiūnas, OFM
POPIETINĖ POLEMIKA	11	Aušra Karkienė
VIEŠNAGĖ PARYŽIUJE	15	Juozas Prunskis
GALILĖJUS IR PAULIUS VI	17	J. Venckus, S.J.
PIRMIEJI SANTUOKOS METAI	23	Vytautas Kauneckas
DUKTĖ	25	T. M.
JAUNIMO SAVAITGALINIAI SUSITELKIMAI	26	Antanas Saulaitis, S.J.
EILĖRAŠČIAI	31	Vilija Vakarytė
TĖVYNĖJE	32	D. ir G. Vakariai
KALBA	34	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	36	J. Pr.

Šis "Laiškų lietuviams" numeris iliustruotas Lino Meilaus nuotraukomis, vaizduojančiomis Čikagos architektūrą. L. Meilus šiais metais baigia aukštesniąją mokyklą, lanko Pedagoginį Lituanistikos institutą. Pradėjo fotografuoti prieš trejus metus. Baigęs aukštesniąją mokyklą, studijuos fotografiją.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

religinės ir tautinės kultūros žurnalas
sausis/january 1978 volume XXIX no. 1

MINTYS METŲ PRADŽIOJE

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

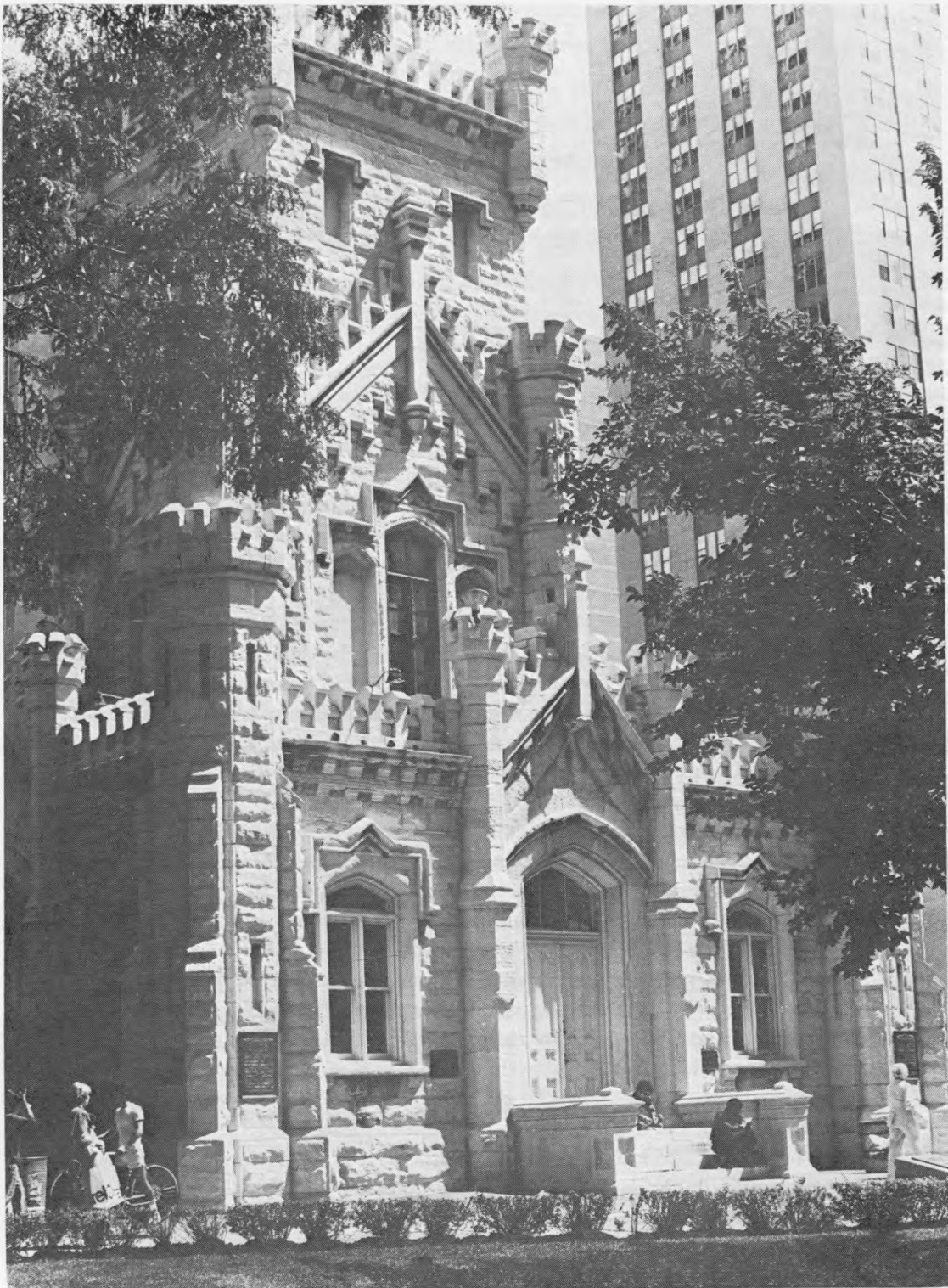
Pradedant naujuosius metus, naudinga pažvelgti į praėjusiuosius ir iš jų ko nors pasimokyti ateičiai. Į praėjusiuosius metus nežvelgsime pasauliniu mastu, apsiribosime tik mūsų lietuviškąja visuomene ir aplinka. Visuomenės nuotaikos daugiausia atsispindi spaudoje. Nors dabar naujienas greičiausiai sužinome per radiją ir televiziją, bet spauda vis tiek dar yra svarbiausias kultūrinio gyvenimo veidrodis.

Galime džiaugtis, kad čia, išeivijoje, turime teisę naudotis visiška spaudos laisve. Siekiant mūsų tėvynės laisvės arba bent dabartinės padėties pagerinimo Lietuvoje, spauda gali būti pirmąją priemonę, jeigu tik ja mokėtume naudotis. Deja, ne visuomet mokame. Iš rimtų šaltinių teko patirti, kad tada, kai Lietuvoje pradėjo komunistai uždarinėti ar sandėliais paversti bažnyčias, būtų buvę galima bent Vilniaus katedrą išgelbėti, jeigu išeivijos spauda būtų pradėjusi laiku rašyti ir protestuoti.

Okupantui labai nemalonu, kai užsienyje paskleidžiama žinios apie jo nehumaniškus ir nekultūringus veiksmus, bet jis labai džiaugiasi, kai mes jį paliekame ramybėje, o savo spaudos puslapiuose tik kovojame vieni prieš kitus, stengdamiesi iš laisvės kovų fronto išstumti visus, kurie galvoja kai kuriais klausimais šiek tiek kitaip negu mes.

Dažnai pagalvoji: nejaugi tie žmonės, kurie yra baigę aukštuosius mokslus, kurie save laiko inteligentais ir patriotais, to nesupranta? Nejaugi jie nesupranta, kad tokiais savo veiksmais ir straipsniais spaudoje silpnina mūsų pozicijas ir tarnauja tik okupantui? Ir klausai save, ar jie tai daro iš nežinojimo, naivumo, ignorancijos, o gal iš blogos valios. Nesinorėtų tuoj kaltinti juos bloga valia, bet kartais atrodo, kad kitokia interpretacija beveik neįmanoma.

Atrodo, kad kai kuriems jau nusibodo ir įgriso kitus pravardžiuoti bendradarbiautojais, kolaborantais, suraudonėjusiais ir kitokiais panašiais savo susigalvotais vardais. Taip rašydavo ir kalbėdavo, prisidengę patriotų vardais, tie, kuriems labai toli nuo tikro patriotizmo. Nusibodus kartoti tas pasenusias temas, dabar griebiamasi naujų. Pradėjo už moralę kovoti tie, kurie šiai kovai gal mažiausiai kvalifikuoti. Ir čia labai sunku atsikratyti minties, kad tai yra daroma iš blogos valios.

Lino Meilaus nuotrauka

Kai kurie, apsimesdami moralės saugotojais, pradėjo spaudoje kritikuoti ir juodinti kunigus vienuolius už "Saują skatikų" ir "Striptizą", lyg tie du romanai būtų vienuolių parašyti. Panašių "pornografijų", kaip minėtuose romanuose, pasitaiko ir Škėmos, ir Cinzo, ir kai kurių kitų mūsų rašytojų veikaluose, nekalbant jau apie svetimtautčius. Bet apie tai niekas iki šiol neužsiminė, ir tie "moralės saugotojai" tylėjo. Pakėlė jie balsą tik dabar, kai, pasinaudodami patologija proga, gali įgnybti vienuoliams. O tie vienuoliai čia nieku dėti. Ir "Saują skatikų", ir "Striptizą" nutarė premijuoti iš pasauliečių sudarytos vertinimo komisijos. Jeigu potų komisijų sprendimo būtų užprotestavęs ir vetavęs marionas ar pranciškonas, tai, tur būt, būtume susilaukę ne tiek straipsnių ir perkūnijų kaip dabar! Greičiausiai tie patys žmonės, kurie dabar jus bara ir vadina pornografijos skleidėjais, būtų pakėlę daug didesnę triukšmą, išvadindami jus inkvizitoriais ar kitokiais panašiais vardais, kad drįsta pasipriešinti vertinimo komisijoms, sudarytoms iš specialistų, kad kišasi ne į savo reikalus.

Nereikia per daug piktnaudžiauti žodžiu "pornografija". Ne kiekvienas kokio nors nemoralaus veiksmo paminėjimas yra pornografija. Pornografiška knyga galima pavadinti tokią, kurios pagrindinis tikslas smulkiai aprašyti kokius nors nepadorius veiksmus, siekiant sužadinti skaitytojo lytinius jausmus. "Saujoje skatikų" tik vienoje vietoje paminėtas jaunos mergaitės nemoralus pasielgimas. Jeigu tai laikytume pornografija, tai pornografiškais turėtume laikyti visus laikraščius, kuriuose kartais parašoma, kad kas nors nemoraliai pasielgė, išprievartavo ir pan. Kai kuriuos panašius nemoralius veiksmus pamini moralinės teologijos vadovėliai ir net Šv. Raštas.

Literatūroje yra aprašomas konkretus gyvenimas, konkretūs asmenys su visomis dorybėmis ir ydomis. Nejaugi rašysi tik apie šventuosius? Gyvenime visko pasitaiko. Tačiau teisingai kai kurie sako, kad nėra reikalo viešumon kelti tokių dalykų, apie kuriuos paprastai kultūringoje kompanijo-

je nekalbama. Atrodo, kad kai kurie rašytojai, norėdami būti "gyvenimiški", "modernūs", "progresyvūs", į savo raštus nei iš šio, nei iš to įkiša tokių žodžių ar sakinių, kurie ten visai nereikalingi. Tokie veikalai primena gražų paveikslą, bet gaila, kad ant jo kažką leptelėjo užtūpusi musė ar praskrendantis paukštis... Kartą paklausiau vieną gana liberalių pažiūrų literatūros kritiką, ar pvz. Škėmos veikalai nukentėtų, jeigu būtų išleisti kai kurie sakiniai, kai kurios užuominos, apie ką paprastai viešai nekalbama. Jis aiškiai atsakė, kad nenukentėtų, nors ir nemanė, kad tos užuominos knygai daug pakenktų.

Šiomis keliomis mintimis nieko nenorėjome įžeisti, pasmerkti ar paniekinti, tik norėjome priminti, kad iš praeities klaidų reikia pasimokyti ir ateityje jų nekartoti. Turėkime daugiau artimo meilės ir tolerancijos savo kaimynui, kuris taip, kaip ir mes, yra toli nuo savo tėvynės, kuris trokšta ir siekia jos laisvės. Jeigu kartais ir ne taip ką nors padaro, tai yra paprastai tik menkos smulkmenos. Bet nėra smulkmena tai, ką daro mūsų tėvynėje okupantas. Savo energiją, savo veiklą ir spaudos puslapius nukreipkime prieš jį, reikalaudami tai, kas mums priklauso.

CHARIZMATINIO SAJŪDŽIO KUNIGŲ SUVAŽIAVIMAS

Kun. Leonas Zaremba, S.J., lietuvių jėzuitų provincijolas, dalyvavo kunigų studijų dienose (National Conference for Priests on the Catholic Charismatic Renewal). Tai buvo 1977 m. birželio mėn. 20-24 d., Steubenville, Ohio. Čia jis atsako į klausimus, pateiktus "Laiškų lietuviams" redakcijos.

1. *Kas paskatino vykti į tas studijų dienas?*

Jau seniai domėjausi šiuo sąjūdžiu. Sekdavau spaudoje, taip pat ir lietuviškoje, pasirodanti žinutes apie šį naują sąjūdį.

Pagaliau daugiau kaip prieš metus Cleavelando vyskupo oficialus laiškas pastūmėjo tiesiogiai susipažinti su sąjūdžiu. Vyskupas patarė visiems savo diecezijos kunigams nebijoti susipažinti su charizmatikais. Jis nurodė dvi priežastis: pažinti tiesą iš pirmųjų šaltinių ir savo dalyvavimu apsaugoti sąjūdį nuo galimų klaidų.

2. *Ar daug kunigų dalyvavo?*

Suvažiavo 830 kunigų. Tiek buvo oficialiai užsiregistravusių. Be šių kunigų buvo dar keliolika brolių. Buvo taip pat ir pasauliečių, daugiausia jaunuolių, kurie įrašė konferencijas ir pamaldas į juosteles. Dar buvo ir pasauliečių muzikantų bei choristų grupė. Birželio 23 dienos vakariniame maldos susirinkime privažiavo daug pasauliečių, daugiausia iš paties Steubenville miestelio. Nežinau tikslaus skaičiaus, bet galėjo būti apie tūkstantis asmenų.

3. *Kas kalbėjo šiose studijų dienose?*

Pagrindinis studijų dienų koordinatorius buvo kun. M. Scanlan. Jis šiuo metu yra Steubenville kolegijos rektorius. Taip pat buvo kun. J. Bertolucci, Albany, N.Y., diecezijos kunigas, daug metų klebonavęs parapijose; kun. Fr. MacNutt, O.P., Merton House, St. Louis, Mo., direktorius. Kalbėjo ir vienas pasaulietis, turįs nemažą šeimą, aviacijos atsargos pulkininkas. Labiausiai man patiko kun. Fr. Martin kalbos. Jis priklauso Madonna House komunitetui, Cambridge, Ont., bet gyvena ir profesoriauja Jeruzalėje. Jo specialybė – Šv. Raštas.

4. *Kur sutilpdavo tokia daugybė žmonių?*

Suvažiavimas vyko Steubenville kolegijos pastatuose. Studentai jau buvo išvažinęję atostogų, tad gyvenome jų bendrabučių kambariuose. Naudodavomės studentų valgykla. Susirinkimams ir pamaldoms buvo naudojama milžiniška palapinė. Tai visiems patiko, nes buvo puiki apsauga nuo lietaus ir niekad nepritrūkdavo gryno oro.

5. *Teko girdėti, kad mišios užsitedavo iki dviejų ar trijų valandų. Kodėl? Ar dalyviams nenusibosdavo?*

Tikrai nenusibosdavo. Į pamaldas visada būdavo įpinama daug giesmių. Juk tai yra maldos. Visi giedodavom. Mišių pa-

mokslai taip pat būdavo tikrai ilgi, bet gerai paruošti. Paprastai visi dalyviai priimdavo šv. Komuniją, tai taip pat užtesdavo laiką.

Suvažiavime dalyvavo ir anglikonų kunigų grupė. Jie buvo oficialūs stebėtojai. Į katalikų liturgines apeigas aktyviai neįsijungdavo. Jie kasdien turėdavo savo apeigas.

6. *Iš kur buvo daugiausia suvažiavę kunigai? Ar buvo daugiau ir lietuvių?*

Kunigų buvo beveik iš kiekvienos Amerikos valstybės. Daugiausia, žinoma, buvo iš Ohio ir kitų aplinkinių valstybių. Mano žiniomis, dalyvavo septyni lietuviai kunigai. Mes net kelis kartus buvome susirinkę pasikalbėti ir pasidalinti įspūdžiais.

7. *Ar tiesa, kad charizmatikai iškelia rankas, garsiai meldžiasi, kalba kažkokiomis nesuprantamomis kalbomis?*

Tiesa, bet visa tai jiems taip natūraliai išplaukia, kad niekas tuo nesistebi. Mums iš pat pradžių buvo pasakyta: "Jei jums atrodo, kad nėra reikalo meldžiantis kelti rankas, tai ir nekelkit. Nėra jokio reikalo. Bet jeigu jums atrodo, kad būtų gera melstis iškelus rankas, tai nebijokit jų pakelti". Garsiai melstis nėra koks nors naujas dalykas. Visi, iš tiesų, garsiai kalba bent kai kurias maldas.

Apie kalbėjimą nežinomomis kalbomis tikrai yra labai sunku spręsti. Tik vienas Dievas tikrai tegali pasakyti, kas dedasi to žmogaus širdyje. Mums beveik neįmanoma nustatyti, ar tas žmogus vaidina, ar simuliuoja, ar iš tiesų yra veikiamas kokios nors specialios jėgos. Kad tokie reiškiniai yra galimi, mums užtikrina Šv. Raštas ir Bažnyčios istorija. Antra vertus, būtų labai nekrikščioniška, net nežmoniška, viską tik piktai aiškinti. Kokia teise aš galiu visus laikyti veidmainiais, apsimetėliais, idiotais? Pvz. aš pats kai kada balsiai kalbėdavau lietuviškai *Tėve mūsų*. Galėjau šalia stovinčiam amerikiečiui atrodyti arba "kvanktelėjęs", arba apdovanotas nepaprasta kalbų dovana. O iš tikrųjų buvo trečia galimybė. Gal būt, mes per dažnai ir per greitai kitus pasmerkiame.

8. *Tai kodėl prieš charizmatikus yra tiek daug nusistačiusių žmonių, taip pat ir katalikų? Kodėl daugelis juos įtarinėja, bijo prie jų prisijungti?*

Čia gali būti įvairiausių priežasčių ir grynai asmeniškų motyvų. Manau, per daug neapsiriksiu tvirtindamas, kad daugumas priešingai nusiteikusių charizmatiniam sąjūdžiui visiškai šio sąjūdžio nepažįsta. Girdėjo skambinant, bet nežino, kurioje bažnyčioje. Yra net tokių, kurie apie juos skleidžia nebūtų dalykų. Pvz. sako, jog tai esą kažkokie spiritistai. Kiti mano, kad tai esą Bažnyčios griovėjai, kažkokie maištininkai. Geriausiu atveju jie charizmatikus laiko nebalansuotais jausminio pamaldumo reiškiėjais. Galiu užtikrinti, kad, kiek turėjau progos juos pažinti, visa tai yra netiesa. Charizmatikai yra normalūs žmonės, geri krikščionys, bent tokiais jie nuoširdžiai stengiasi būti.

9. *Bet ar nėra charizmatikų tarpe gyvenimo sukrėstų, nerviškai paliestų ir kitokių problemų turinčių žmonių?*

Tikriausiai yra, bet kiek – nežinau. Tačiau tai charizmatikams nedaro jokios gėdos. Priešingai. Daugumas nuoširdesne malda išsivadavo iš savo problemų. O jei kas ir būtų buvęs didžiausias nusidėjėlis ar baisiausių problemų prislėgtas, bet jeigu jis šiuo metu stengiasi krikščioniškai gyventi – eina tikru keliu. Tai ir yra krikščionybės kelias.

10. *Kai kurie tvirtina, kad charizmatikai savo maldose nemini Dievo Motinos. Ar tai tiesa?*

Netiesa. Kartais suvažiavimuose būna net atskiros paskaitos apie Mariją, giedamos Marijos giesmės. Tačiau nereikia užmiršti, kad giedrią dieną, kai aiškiai šviečia saulė, nors tuo pačiu metu matytum ir mėnulį, jo šviesa nedaro įspūdžio. Taip yra ir sugretinant Kristaus ir Marijos pamaldumą. Pridėsiu dar vieną pavyzdį. Kristus nėra veltui pasakojęs palyginimo apie vynmedį. Tikrasis vynininkas yra Tėvas, kurs apvalo, nugenėja net ir labai gražias šakelas, kad "neštų daugiau vaisiaus".

11. *Kažkur girdėjau tvirtinant, kad charizmatikai yra Bažnyčios pasmerkti. Ar tai girdėjote ir Jūs?*

Taip, girdėjau, bet tai didžiausia netiesa. Nežinau, kaip žmonės gali tokius dalykus išgalvoti. Reikia pripažinti, kad yra nepalankiai nusiteikusių kunigų ir net vyskupų, bet nėra nė vieno oficialaus Bažnyčios dokumento, kuriuo būtų charizmatikai pasmerkti. Priešingai, yra aiškių oficialių šio sąjūdžio patvirtinimų. Kai buvo charizmatinio sąjūdžio suvažiavimas Romoje, popiežius juos nuoširdžiai priėmė ir padaršino. Ar gali kas nors įrodyti, kad tai netiesa?

12. *Kas Jums padarė didžiausią įspūdį šiame sąjūdyje?*

Prisipažinsiu, kad labai neskubėjau su savais sprendimais. Ir aš pats visose jų paskaitose, konferencijose ir pamoksluose ausis ištempęs klausiausi, ar neišgirsiu ko nors prieš katalikiškąją doktriną, kurios esu išmokytas, studijuodamas teologiją, ar nebus kas nors prieš Šv. Raštą, prieš tradicinį tikėjimo ir dorovės mokslą, kurį jau nuo seno skelbia Bažnyčia.

Esu baigęs senojo tipo kunigų seminarijos kursą. Esu Romoje klausęs visiems teologija besidomintiems žinomų profesorų paskaitų, bet galiu tvirtinti, kad charizmatiniame sąjūdyje nieko neradau prieš tų profesorų skelbiamą tikėjimo ir dorovės mokslą, nors labai rūpestingai viską tyrinėjau ir stebėjau.

13. *Ar Jūs save laikote charizmatiku?*

Tai labai asmenišką klausimą. Jeigu suprantate, kad tai yra kokia nors speciali organizacija, su sąrašais ir nariais, tai atsakau kad ne. Bet jei kalbama apie simpatizavimą sąjūdžiui, drąsiai atsakau, kad jiems simpatizuoju. Tikrai noriu, kad šis sąjūdis visuomet liktų ištikimas Kristui, vienybėje su Romos vyskupu ir lankstus Šventosios Dvasios veikimui. Šventoji Dvasia yra Bažnyčios gyvybė ir tikroji Mokytoja bei Vadovė. Tai yra amžinoji jaunystė. Mūsų Dievas yra senovės, dabarties ir ateities Dievas. Jis yra *tas, kurs buvo, kurs yra ir kurs ateis*.

MŪSŲ TAUTOS LIKIMAS IR MES

P. SALANTAS

Neseniai iš okupuotos Lietuvos į laisvus Vakarus pasitraukęs lietuvis poetas Tomas Venclova, žymaus komunistų veikėjo A. Venclovos sūnus, savo paskaitoje per Poezijos dienos Čikagoje iš naujo vaizdžiai ir išakmiai priminė keletą labai svarbių tiesų.

"Gal būt, mes, lietuviai, turėtume liautis jautęsi maža tauta. Net ir demografiniu požiūriu nesame menki; o Lietuvos istorija sukirpta pagal stambų mastelį. Šiaip ar taip nesame provincialai; mūsų pakraštyje vyksta tai, kas pasaulyje svarbiausia. Sakyčiau, dabartiniai Lietuvos įvykiai esmingesni, negu Ispanijos ar Italijos, nors pasaulis kreipia į juos kur kas mažiau dėmesio" ("Draugas", 1977.VII.2).

Tikrai, mūsų istorija didinga, ir mūsų tauta turėjo labai didelės reikšmės svarbiausiuose pasaulio įvykiuose. Juk didžiųjų kunigaikščių lietuvių tauta. Mindaugo, Kęstučio, Algirdo, Vytauto Didžiojo Lietuva 500 metų sulaukė didįjį vokiečių, kalavijuočių, kryžiuočių veržimąsi į Rytus, ji išgelbėjo Europą nuo žiauriųjų mongolų-totorių užplūdimų ir, kas svarbiausia, *perstojo rusams imperialistams kelių į Vakarus 400 metų.*

To nepajėgė padaryti didžiulė galinga vokiečių tauta: per II pasaulinį karą Sovietų Rusija išsigalėjo pusėje Vokietijos ir visoje Vidurio Europoje. To nepajėgė padaryti JAV – rusai per savo karius, instruktorius, siunčiamus ginklus ir savo dominuojamas vietas komunistų partijas išsigalėjo dideliuose Azijos ir Afrikos žemyno kraštuose ir pačioje jos panosėje – Kuboje.

O kurie dabartiniai Lietuvos įvykiai esmingesni ir svarbesni už Ispanijos įvykius, kur norima išsilaisvinti iš fašistinės Franko partijos? Kurie įvykiai svarbesni už Italijoje vykstantį apsisprendimą, ar likti jai demokratiškai, ar išsirinkti komunistinę valdžią? Tie svarbieji dabartiniai Lietuvos įvykiai tai yra Kalantos susideginimas, Kudirkos šuolis į laisvę, komunistinėje dvasioje auginto jaunimo slaptai ir viešai rodomas

nepasitenkinimas komunizmu ir jo santvaraka. Tai lietuvių priešinimasis nutautimui, tai katalikų nepasidavimas brukamam ateizmui, leidimas "Katalikų Bažnyčios kronikos; ir jos išsiuntimas į Vakarus; tai stiprios lietuvių rezistencinės grupės, kurios padarė lietuvių tautą labiausiai disidentinę, rezistencinę visoje Rusijoje ir jos pavergtą tautų tarpe.

KUR STIPRYBĖ?

Iš kurgi ta lietuvių jėga? Tai *iš gero išauklėjimo katalikų tikėjime.* Dėl to lietuviuose yra sveika moralė ir stipri dora. Todėl ir sunkiausiose sąlygose jie nepasiduoda viliojami pinigų, gera tarnyba, patogumais, kaip labai dažnai pasiduoda italai. Mat, kritus Mussoliniui, komunistų partija užgrobė visus fašistų ir jų organizacijų turtus, tapo trečia (po valdžios ir kapitalistų) ūkine Italijos galybe ir jau dabar duoda darbą, tarnybas, prabangą milijonams jai pataikaujančiųjų ir pasiduodančiųjų.

Lietuviai priešinasi komunizmui ir dėl to, kad nepriklausomybės laikais mūsų krikščioniškoji valdžia padarė proporcingai didžiausią žemės reformą visame pasaulyje. Išdalino dvarų žemes bežemiams, mažžemiams, savanoriams, kariams. Todėl kai 1940 m. Sov. Rusija užėmė Lietuvą, tai Lietuvos komunistų partija teturėjo 320 norių, kurių tarpe buvo taip pat rusų ir žydų.

Tokios reformos nepajėgė padaryti nei generolas Franko Ispanijoje, nei Mussolini Italijoje, nei pokario metais krikščionių demokratų partija, valdžiusi Italiją 25 metus, nei kairioji progresyvioji Prancūzija, nei kitos valstybės. Užtat jų darbininkija vis daugiau balsuoja už komunistų partiją.

NE VIENI LIKIMINĖJE KOVOJE

Be abejo, dabartinė mūsų tautos padėtis yra labai sunki, o ateitis neaiški. Lietuvių tauta kovoja prieš milžinišką komunistinę Rusiją, kuri jau sunaikino apie ketvirtadalį

mūsų tautos. Tačiau šioje likiminėje kovoje mes nesame vieni. Toje pačioje paskaitoje Tomas Venclova pasakė: "Ir tuščias pasididžiavimas, ir verkšlenimas bei panika čia vienodai ne vietoje – reikia blaivaus požiūrio. *Artimiausi dešimtmečiai, o gal ir šimtmečiai žmonijos gyvenime priklausys nuo to, kas atsitiks Rytų Europoje: ar laimės dvasinio atgimimo sąjūdis, ar sklerotinis totalitarizmas. O mūsų Lietuva šiame sąjūdyje toli gražu ne paskutinė... Gali keistis Lietuvos ribos, priklausomybė, net pavadinimas. .. mes patys galime būti toli nuo Lietuvos, bet kol dalijamės ta pačia kalba ir tradicija, tuo pačiu darbu ir atsakomybe, ta pačia viltimi ir neviltimi, Lietuva yra. Jos esimas priklauso nuo mūsų".*

Taigi vis labiau aiškėja: arba visos tautos, viso pasaulio šalys taps komunistinėmis, arba jos supras komunizmo grėsmę, dvasiškai atsinaujins, išsives naują, žmoniškesnę ūkinę socialinę santvarką, pašalins komunizmą ir nugalės Sov. Rusiją.

Tos baisios komunizmo grėsmės išvelgimas vis didėja, yra įvairiausiais būdais plečiamas, ir komunistinėse šalyse nepasitenkinimas komunizmo klatingu mokslu vis gilėja. Taip pat nuolat stiprėja žemųjų visuomenės sluoksnių ir atsilikusių tautų švietimasis, išsilaisvinimas, jaunimo ir šviesuomenės dvasinių vertybių ieškojimas. Po II Vatikano susirinkimo stiprėja ir katalikų dvasinis atsinaujinimas, pasukimas į dvasingumą, į pasaulį, į varguomenę, į socialinės meilės ir teisingumo įgyvendinimą.

MŪSŲ ĮNAŠAS Į LIKIMINĘ KOVĄ

Iš čia svarstyty faktų plaukia kai kurios išvados. Mes galime teisingai didžiuotis, būdami didžiai garbingos ir vertingos praeityje bei dabartyje lietuvių tautos sūnūs ir dukros. Mūsų tautos karti dalia nėra kitų užmiršta ar nustumta kur į šalį, bet susijusi su daugeliu kitų tautų ir net visos žmonijos likimu. Užtat mūsų tautos ateitis ir likimas nėra beviltiškas, bet galima manyti, kad po kiek laiko visiškai pasikeis dėl vis labiau besiplečiančios kovos su komunizmu, dėl žmonijos dvasinio atgimimo ir naujos, žmo-

niškesnės ūkinės socialinės santvarkos įsivedimo pastangų. Prie to labai daug prisideda mūsų tautiečiai Lietuvoje ir Rusijos plotuose savo tikrai krikščionišku gyvenimu, vispusišku priešinimusi ir rezistencija.

Ir mes, į laisvojo pasaulio kraštus išemigravę ar pabėgę lietuviai, privalome suteikti savo svarų įnašą šioje žūtbutinėje kovoje už laisvę, gyvybę ir šviesesnę mūsų tautos bei visos žmonijos ateitį. Juk jeigu komunizmas nebus iš vidaus ir iš lauko nugalėtas, tai ir mūsų gyvenamasis kraštas bus komunistų užvaldytas, jeigu ne prie mūsų, tai prie mūsų vaikų gyvos galvos.

Tad mūsų brolių ir sesių kova Lietuvoje yra ir mūsų likiminė žūtbutinė kova. Tai teįeina į mūsų dvasią, mūsų širdį, laikyseną ir gyvenimą. Nieko čia nepadės nei mūsų dejonės, nei nusiminimas, nei įprastinė užuojauta jiems. Mes, lietuviai, patys pergyvenę ar iš kitų tautiečių prisiklausę, prisiskaitę apie žiaurią, nežmonišką komunizmo tikrovę, turime patys ryžtingai kovoti ir būti kitų tautų žmonėms gyvas pavyzdys bei šauklys į šią lemtingą kovą.

Primindami dvi aukščiau minėtas didelės lietuvių tautos dalies atsparumo ir pasipriešinimo komunizmui priežastis, mes turėtume jiems parodyti, kad laisvieji demokratiškai Vakarai ir amerikiečiai pralaimėjo komunizmui ir sovietams šaltąjį (daug kur ir "šiltąjį") karą didele dalimi dėl to, kad jis strategiškai iš pat pradžių buvo klaidingai suplanuotas ir suorganizuotas. Nenorėta drauge vykdyti ir savųjų vidujinio, dvasinio, religinio atnaujinimo, ir senosios ūkinės socialinės santvarkos pakeitimo į naują žmoniškesnę, solidaresnę, patenkiančią varguomenę, darbininkiją ir atsilikusias tautas. Juk kaip tik dėl tų dviejų priežasčių ir išsigalėjo komunizmas Rusijoje bei kituose kraštuose. Ir priešingai – kaip tik dėl tų dalykų mūsų tautiečiai Lietuvoje nepasidavė didžiausia dalimi komunizmo vilionėms, priešinosi ir priešinasi komunizmo ideologijai bei santvarkai.

Tad reikia, kad vis atsinaujindami tikėjimo, broliškos, solidarios artimo ir lietuvių meilės dvasia, visiškai įsitrauktume į šią

Nijolė Jankutė

KINGISSEPA

Beržai lyg nupiešti – beržų alėja
Ir nesutemstanti naktis.
Ant gotiškų palangių gulinė ja
Balta katė ir pilnatis.

Palydžiu, atsisveikinu, palieku
Tave vaiduoklių valandoj.
Pro vitražus, pro bokštus nepasiekiu ...
Pilies tarpuvartėj siauroj
įstrigo žodžiai. O purslai fontano
Tau ant blakstienų neramiai
Suvirpa... Kingissepos gatvėj gano
Mėnulį baltą katinai...

Talinn, 1973

* * *

Palik mane po rudenio dangum –
Tegu sudžiūvę smilgų pirštai veidą glosto...
Nebus bereikalingo jokio mosto,
Tik nebekviesk manęs vidun,
Kur durys girgžda apgaulingais žodžiais,
Nejaukūs dega žiburiai per naktį...
Nešauk, nenoriu aš apakti,
Nenoriu alkt prieš lūpas godžias.
Palik mane po rudenio dangum –
Jau vėl kas vakarą ilgėjantys šešėliai
Mane nuo slenksčio tavojo pakėlė –
Tik nebešauk manęs vidun...

kovą mes patys, mūsų šeimos, sambūriai, vadovaujančios centrinės organizacijos ir veiksniai. Reikalinga kiekvienam įsijungti pagal savo sugebėjimus, užimamą vietą, turimas galimybes ir aplinkybes, kad patys stotume ir kitus patrauktume stoti į šią kovą. Svarbu, kad šioje kovoje atliktų savo pareigą ir jaunas moksleivis, ir sena močiutė lietuvė, ir eilinis žmogus, ir mokytas įtakingas lietuvis. Įsijungti kas kuo gali: ži-

niomis, vadovavimu, eilinių darbų atlikimu, pinigais, malda, aukomis ir kančiomis.

Nėra reikalo čia nurodyti planų, darbų, programų. Visa tai paruošia ir mus į talką kviečia mūsų vadovai, veiksniai. Tik stenkimės sąžiningai prisidėti prie mūsų tautos gelbėjimo iš žiauraus komunizmo vergijos. Tokiu būdu atliksime savo pareigą artimui ir savo tautai, iš kurios esame daug gavę ir paveldėję.

ALBERTAS VIJUKAS KOJELAVIČIUS, LIETUVOS ISTORIKAS (1609-1677)

DR. VIKTORAS GIDŽIŪNAS, O.F.M.

Šį rudenį, spalio 6 d., suėjo 300 metų nuo istoriko Alberto Kojelavičiaus mirties, dėl to šis pranešimas yra skiriamas susipažinti su jo gyvenimu ir istoriniais darbais.

1. GYVENIMO KELIAS

Albertas Kojelavičius, kilme bajoras, kurio tėvai prie Raudondvario turėjo Vijukų dvarą ir namus Kaune, baigęs Vilniaus kolegiją, 1627 m. įstojo į jėzuitus. Po noviciato filosofiją studijavo Nesvyžiaus kolegijoje, o teologiją (1634-1638) Vilniaus akademijoje.

Į jėzuitus įstojo ir jo broliai Kazimieras ir Petras, dėl to, kuriantis jėzuitams Kaune, jie padovanojo savo namus ir patys buvo atkelti į Kauną. Tačiau Albertas Kaune buvo labai trumpai, nes 1643 m. Vilniuje padarė keturis įžadus ir vienerius metus dėstė filosofiją akademijoje. Paskui dar vienerius metus dėstė teologiją Braunsberge, o 1645 m., grįžęs į Vilnių, gavo teologijos daktaro laipsnį ir paskui ilgą laiką profesoriavo Vilniaus akademijoje, 1649-1650 m. buvo akademijos prokancleris, o rusų invazijos metu (1654-1656) ėjo rektoriaus pareigas.

Varšuvos kongregacijoje 1655 m. buvo išrinktas Lietuvos jėzuitų provincijos prokuratorium, dėl to jėzuitų reikalais lankėsi Romoje. Grįžęs iš Romos, buvo Vilniaus vyskupo nuodėmklausys. Vilniuje siaučiant marui, kurį laiką gyveno Brastoje ir Slanime. Paskui buvo Vilniaus Šv. Kazimiero namų viršininko patarėju, nuodėmklausiu ir viršininku. Paskutiniaisiais savo gyvenimo metais (1666-1677) gyveno Varšuvoje, ten ir mirė.

2. ISTORINIAI RAŠTAI

Atrodo, kad Albertą Kojelavičių imtis istorinių studijų paskatino jo paties palinkimas istorijos tyrinėjimui, noras supažindinti studentus su Lietuvos istorija, didikų ir viršininkų paraginimas.

Dar jaunas būdamas, parašė Austrijos

imperatorių šeimos ir Lenkijos karalienės Cecilijos Renatos pagerbimui elogijas. Pagerbdamas jėzuitų geradarius, suredagavo leidinį "Gratie saeculares", kuriame išskeliami popiežių, karalių, Vilniaus ir Žemaičių vyskupų nuopelnai jėzuitams. Specialiu leidiniu 1640 m. paminėjo šimtmetinę jėzuitų įsteigimo sukaktį. Vėliau parašė Lietuvos jėzuitų provincijolo Bertoli gyvenimą. Brolių koadjutorių prisiminimus, papildė P. Alegambi Bibliografiją, jon neįtrauktais Lietuvos jėzuitų veikalais.

Atskiromis monografijomis aprašė Lietuvos didikų Chodkevičių, Radvilų ir Sapiegų šeimas, tyrinėjo herbus ir parašė Lietuvos bajorų "Herbyną", dviem atskirais veikalais aprašė 1648-1649 m. kazokų sukilimą ir parašė trumpą Lietuvos Bažnyčios istoriją.

Visų svarbiausias Kojelavičiaus veikalas yra dvejų dalių "Lietuvos istorija". Ji parašyta lotyniškai, kad būtų suprantama svetimtaučiams ir kad besimokantis jaunimas pajustų romėnų kalbos grožį ir kartu susipažintų su savo krašto praeitimi. Ją rašydamas, laisvai pavartojo M. Strykovskio "Kronikos" medžiagą. Jo "Lietuvos istorija" prasideda priešistoriniais laikais ir baigiasi Liublino unija.

3. "LIETUVOS ISTORIJOS" VERTINIMAS

Ilgą laiką Kojelavičiaus "Lietuvos istorija" buvo vienintelė, suprantama kalba parašyta knyga, kuri Vakarų Europai atskleidė Lietuvos praeitį. Ją, tur būt, pirmas paminėjo St. Rostovskis, Lietuvos jėzuitų istorijoje. Ją gerai vertino XVIII amž. istorikas Schlözeris, kuris paruošė sutrumpintą vertimą ir išleido savo Visuotinės istorijos 50 tomų.

"Lietuvos istorijos" medžiagą savo veikaluose pavartojo vėlesnieji Lietuvos istorikai T. Narbutas ir S. Daukantas. Šis paskutinytis apie Kojelavičiaus istoriją rašė: "Išgul-

dymas darbų, skaistumas kalbos, aiškumas žodžių, negali būti geresnis nė kokiame rašte". Jis savo "Darbuose" daug kur perdirbęs, toliau išplėtojo jos meninius epizodus, dar labiau išryškindamas tėvynės ir laisvės idėjas.

Nepriklausomoje Lietuvoje dvejopai buvo vertinama Kojelavičiaus "Lietuvos istorija". Vyresnieji, romantinės istorijos dvasia išsiauklėję, ją labai vertino, nes matė jos padarytą įtaką tautiniam susipratimui. Jaunesnieji jau žvelgė į ją kritiškai ir, taikydami mūsų laikų istorijos mokslo metodus, laikė ją atgyvenusia seniena.

Vyresnieji Kojelavičiaus 250 metų sukakčiai paminėti 1927 m. daug kur suruošė minėjimus. Tada A. Dambrauskas apie Kojelavičių taip kalbėjo: "Rūpi jam Lietuvos istorija. Jis atidžiai skaito senuosius autorius, kritiškai juos vertina, papildo trūkumus. .. sukuria plačią Lietuvos istoriją. Tuo kūriniu Kojelavičius tikrai yra užsipelnęs nenykstantį garbės vainiką... Išgarsindamas Lietuvos vardą Vakarų Europoje, savo veikalu Kojelavičius pirštu prikišmai rodo, kad Lietuva yra visai atskira šalis, kad ji niekad nėra buvusi Lenkija".

J. Totoraitis ta proga taip rašė: "Kojelavičius istoriją dėsto laikydamasis kritikos. Pirmoje dalyje rėmėsi Strykovskio "Kronika", tik nesekė jos vergiškai, bet paėmė tik tai, kas nebuvo priešinga istorijos kritikai... Jis stambeldiškos Lietuvos dar neaprašė visai gerai, tačiau istorijos kritikoje jis pažengė pirmyn". Panašiai samprotavo ir P. Būčys.

Jaunieji istorikai jau kritiškai ją vertino. J. Matusas teigė, kad Kojelavičiaus tikslas nebuvo parašyti Lietuvos istoriją, o tik lotynišką skaitymų knygą. Jis nepavartojęs naujų šaltinių ir nenurodęs Strykovskio pavartotų. Jis kritikuoja senąją chronologiją, bet ją palieka nepaliestą. Kai kur Kojelavičius turi išrašęs ilgas kunigaikščių kalbas, lyg pats jas būtų girdėjęs. "Bendrai Kojelavičius palieka Strykovskio pabrėžtus Lietuvos ir Lenkijos skirtumus, tačiau jo istorija turi kažkoki abiejų tautų niveliavimo atspalvį".

Kojelavičių Matusas laiko unijos šalininku už tai, kad Liublino uniją aprašęs objektyviai, aprašymą užbaigia tokiu sakiniu: "Kadangi aš nesu teisėjas, džiaugiuosi įvykusia santaika". Jis tiesiog pasipiktinęs, kad Kojelavičius savo istorijoje išleidęs du lietuviškus pašnekesius, kurie yra Strykovskio "Kronikoje".

Sekdamas Matusu, panašiai Kojelavičiaus "Lietuvos istoriją" kritikuoja ir Z. Ivinskis.

Palankiau Kojelavičiaus "Lietuvos istoriją" vertina okupuotos Lietuvos literatūros istorikai. J. Lebedys sako, kad Kojelavičius, suprasdamas, jog Strykovskio "Kronikos" vertimas skaitytojų nepatenkins, ją pavartojo kaip žalią medžiagą, savaip ja disponuodamas, išmetė kaimyninių kraštų istoriją, visokias smulkmenas, paraleles, išvedžiojimus, neįtikinamus dalykus. Tai darė savo kritiška nuovoka ir remdamasis naujais šaltiniais.

Strykovskis perdaug smulkmenišką ir subjektyvų, "o Kojelavičius, pasakodamas apie įvykius, išlieka tarsi nuošalus stebėtojas, gyvas ir vaizdas, bet kartu objektyvus ir todėl sugestyvesnis už Strykovskį". "Teigiama ir tai, kad Kojelavičius kėlė Lietuvos praeitį iki krikščionybės įvedimo, o tai žadino meilę savam kraštui, stiprino Lietuvoje savarankiškumo nuotaikas".

V. Žulys Kojelavičiui pripažįsta kritiškumą, nors jis mažiau rūpinosi šaltiniais už Strykovskį. "Tačiau Strykovskis neprilygsta Kojelavičiui kritiškumu. Jo 'Kronikoje' yra vietų, kur jis neskiria realių dalykų nuo fantastinių. Kojelavičius yra daug nuoseklesnis ir logiškesnis". Pasak Žulio, Kojelavičius iš neapykantos pagonybei Mindaugą ir kitus kunigaikščius atvaizdavęs labai žiaurus, pasisako prieš kryžiuočius, bet palankus Lietuvos unijai su Lenkija ir nieko nerašęs apie senąją lietuvių kultūrą. Pastebi, kad "Kojelavičius praleido daugumą Strykovskio 'Kronikos' Lenkijos ir Rusijos istorijos faktų, savo akis atkreipė į Didžiosios Lietuvos kunigaištystės įvykius, tad jo istorija, iš tikrųjų pirmoji spausdinta Lietuvos istorija".

4. BAIGIAMOSIOS IŠVADOS

Visi Kojelavičiaus "Lietuvos istorijos" vertintojai pastebi, kad jis buvo kritiškas ir turėjo nuovoką skirti legendas nuo tikrovės ir Strykovskio chronologijos netikrumą. Jei jis kartojo Strykovskio klaidas, tai dėl to, kad jam nebuvo prieinami atitinkami šaltiniai. Lietuvių kilmės legendos jis negalėjo atmesti, nes tais laikais aukštesnysis luomas tikėjo savo kilme iš romėnų ir tuo didžiavosi. Priklašama, kad jis nenurodęs šaltinių, bet rašant skaitymų knygą, reikėjo išlaikyti sklandų stilių ir jo neapsunkinti šaltinių nurodinėjimais.

Taikyti XVII amž. istorikams mūsų laikų metodus ir pagal juos vertinti jų darbus ne tik negalima, bet ir neteisinga, nes tie metodai tada dar neegzistavo. Kaltinimas, kad Kojelavičiaus "Lietuvos istorijos" tikslas nėra istorija, o tik lotyniška skaitymų knyga, taip pat per aštrus. Kojelavičiaus pasirinktas tikslas per skaitymą supažindinti su tautos praeitimi tuomet, kai pačioje Vilniaus akademijoje nebuvo dėstoma istorija, buvo gudrus, išmintingas, atitiko savo paskirtį ir pasiekė tikslą.

Kritikai kaltina, kad jis nemėgęs lietuvių kalbos, nes neįdėjęs dviejų anekdotų ir kelių lietuviškų žodžių, esančių Strykovskio "Kronikoje". Tai netiesa, nes "Lietuvos istorijoje" lietuviškų žodžių yra. O anekdotų neįdėjo, matyt, dėl to, kad jie lotyniškame veikale netiko ar abejojo jų autentiškumu.

Kojelavičius kaltinamas, kad jis yra Liublino unijos šalininkas, bet man atrodo, kad jis tik dėl tuometinių aplinkybių pasisakė už uniją. Reikia atsiminti, kad Kojelavičius buvo savo laiko žmogus ir "Lietuvos istoriją" rašė, kai lietuviai buvo susigyvenę su lenkais. Tiesa, jie kovojo dėl administratyvinių Lietuvos teisių, bet unijos ryšių nutraukti nemanė. Jis ir norėdamas negalėjo pasisakyti prieš uniją, nes jo istorija greičiausiai nebūtų išvydusi pasaulio šviesos, o ir išleista ji būtų susilaukusi liūdno likimo.

Tiesą sako Z. Ivinskis, kad "Kojelavičius nedavė tokios Lietuvos istorijos, kokios po

M. Strykovskio 'Kronikos' reikėjo", bet neturint kitokios, jo parašyta istorija atliko didelį vaidmenį mūsų tautos atgimimo kelyje, savo romantiniu pobūdžiu pažadindama lietuvių susidomėjimą didinga Lietuvos praeitimi ir paskatindama juos nepriklausomos Lietuvos atkūrimo darbui.

POPIETINĖ POLEMIKA

AUŠRA KARKIENĖ

Maniau, kad Tėvas Bernardas, vaišėms pasibaigus, tikrai ateis prie mūsų. Matyt, kad jo garbingoj vietoj jam nelabai patinka, nes kaimynės atrodė per daug įkyrios. Kėdę palikau laisvą, atsėdau į sofą. Ir neilgai reikėjo laukti. Nuo stalo pakyla šeimininkai ir T. Bernardas. Braukdamas kaktą nosinaite, jis taikosi prie mūsų.

– Ar ne per daug privargino savo kalbomis tos mūsų kaimynės, kunige? – stengiausi greičiau prakalbinti. O jis, sėsdamas į kėdę, sako:

– Kad ir sugalvojo! Klausia, ar tikrai kūnai kelsis iš numirusių. Ir tu joms aiškink!

– Tai kaip jūs joms aiškinot?

– Tik pasakiau, kaip tokios gražios kaip jūs galėtų taip ir pražūti? Privalo prisikelti.

– Tai ką jums atsakė? – paklausiau.

– Sakė, kad ir aš neblogas.

– Neblogas? Jūs labai puikus, – sakau.

– Visi kunigai labai puikūs. Gaila tik, kad jie jau nyksta.

– Kultūra nyksta, tai nyksta ir kunigai,

– atsako jis.

– O gal dėl to kultūra nyksta, kad kunigų mažėja, – atsakiau. – Iš tiesų, tėve, kaip jums atrodo, kokios yra dvasininkijos nykimo priežastys?

– Čia yra pasaulinė problema. Pasaulyje nėra pastovios tvarkos. Antrasis pasaulinis karas buvo labai žiaurus. Manoma, kad jis dar net iki šiol nepasibaigė. Amerikos kariuomenė dar ir dabar tebėra Vakarų Vokietijoje, Pietų Korėjoje... Komunizmas tvirtinasi, užima vis naujas ir naujas pozicijas. Tvirtinasi ypač katalikiškuose kraštuose. Jau kardas kabo ir virš Vatikano. O kaip

žiauriai jis gali nukristi. Visa tai turi įtakos. Nėra entuziazmo dvasiniam pašaukimui. Ir mes, lietuviai, pasauliui negalime padėti. O gal ir nereikia stengtis jam padėti. Žiūrėjime, ką galime padaryti patys sau. Lietuvių parapijos lietuviškumui daug davė praėity. Jos buvo lietuvybei svarbiausias veiksnys. Dabar, išėivijai praturtėjus, lietuviškosios inteligentijos nauju atėjimu dalis tos naštos nuo parapijų nukrito. Tačiau lietuvių parapijos vis tiek dar pasiliko ir, kol dar bus rūpinamasi lietuvybe, jos bus šiam tikslui svarbus veiksnys. Žinoma, jeigu lietuvybe parapija norės rūpintis. Pirmiausia parapija yra Bažnyčios administracinis vietas. Bažnyčios kūno gyva ląstelė. Parapija yra savo parapiečių religinės dvasios žadintoja, religinio gyvenimo ugdytoja ir t.t. Taigi tiesioginis parapijos uždavinys yra kitoks, negu rūpintis tautybe. Rodos, nebūtų galima ir norėti, kad parapija dirbtų ne savo darbą.

– Bet su tikėjimu surištos pareigos ir veikla iš etninės grupės neišskiria, savo tautai priklausomybės ir sentimentų nepanaikina, tai ir pareigos jai aukotis nemažina, – prabilo kartu sėdintis Tadas.

– Tai tiesa, – atsako tėvas, – bet aukotis visuomeniniam darbui, kaip tautybės išlaikymui ir kitiems panašioms, reikia entuziazmo. Entuziazmas turėtų būti iš kur nors žadinamas. Bet kai kunigas ar vienuolis dirba, aukojasi, o iš savo žmonių dažnai susilaukia tik priekaištų, tai kaip jis turės to entuziazmo?

– Čia ir yra problema, – atsakiau, – bet jeigu lietuvių parapija rūpintųsi tik religiniais reikalais, visai nesidomėtų ir nežadintų tautinių, tai pasauliečiams lietuviams nebūtų pareigos prie tokios parapijos prisirišti ir ją remti. Į bažnyčią eitum ten, kur arčiau ir patogiau. Ir maldos, ir pamokslai, išėuvus tiek laiko kuriame nors krašte, lygiai suprantama ir nelietuviškai.

– O jauni, gal būt, dar geriau supranta nelietuviškai, – įsiterpia Tadas. – Nesakykim, kad jaunimui nėra svarbi religija, jeigu jų negausu mūsų bažnyčiose. Pažiūrėkim televizijoje. Kiek jaunimo susirenka

klausyti pamokslininkų. Rodos, netelpa salėse. Tai kas juos tęs traukia?

– Pamokslininko talentas kalbėti iš gyvo tikėjimo ir meilės, – atsako T. Bernardas.

– Vadinas, mes neturime užtenkamai to gyvo tikėjimo ir meilės, – nusistebiu.

– To niekas per daug neturi.

– Anksčiau lyg buvo tikima, kad Dievas ir pranašystės, ir stebuklingo gydymo dovanas suteikdavo tik išrinktiesiems katalikams. Dabar matome, kad Kristaus vardu pagydo ir nekatalikai, – aiškina Tadas.

Tėvas Bernardas jam sako:

– Reikėtų, jog Dievas nori, kad visi krikščionys susijungtų į vieną Bažnyčią. O parapijai vis tiek reikėtų priklausyti, nesvarbu ar ji daugiau ar mažiau rūpintųsi lietuviškais klausimais. Kai nebus prie parapijos prisirašiusiųjų ir lankančiųjų bažnyčią lietuvių, tai lietuvių parapija gali būti panaikinta. O ją vėl atkurti ar įkurti naują nebūtų lengva. Žinoma, jei nebus lietuvių kunigų, tai nebus nė lietuviškų parapijų. Argi nelietuvis klebonas būtų labai susirūpinęs, kaip jis patarnaus kitos tautybės grupei? Visi turi savus kunigus, tai reikia turėti ir mums.

– O kaip jų turėti, jei vieni pasensta ir pasitraukia, kiti kartais dar jauni pasitraukia iš kunigystės, o naujų labai mažai ateina, – atsakau.

– Kunigai dažniausiai ateina iš tokių šeimų, kur Dievas turi sau tinkamą vietą. Sakome, iš religingų šeimų. O šeimos kuriasi ir gyvena bendruomenėje. Toji bendruomenė turi svarbiausios reikšmės ir įtakos šeimoms. Taigi mes visi, ir dvasininkai, ir pasauliečiai lietuviai, turėtume rūpintis susikurti gražią savo bendruomenę.

Tėvas Bernardas sustojo, lyg galvodamas, ką toliau reikėtų sakyti. Tuo tarpu Tadas vėl prabilo:

– Kokia bendruomenė, jūsų manymu, būtų graži?

– Kaip graži šeima, – atsako T. Bernardas, – kur visi sugyvena, yra vieningi ir ramiai susitaria.

Tadas vėl norėjo išsižioti, bet jam paspy-

riau koja, kad nebūtų toks įkyrus, ir paklausiau:

– Gal per daug nusibodo, tėve, toks pokalbis, gal ką nors kita?

– Man patinka kalbėtis, – atsako T. Bernardas, – bet jeigu kas nenori kalbėtis, tai man taip pat patinka stebėti gyvenimą ir iš jo mokytis.

Paskui jis atsikvėpė ir ėmė pasakoti:

– Kartą buvau pakviestas į svečius. Graži vieta, erdvūs namai, didelis kiemas. Vaisinomės būrelis atskirame kambaryje. Tai ir pradėjo kalbėtis: to vaikas pabėgo iš namų, ano vaikas pabėgo iš namų... Vieni peikia vaikus, kiti tėvus. Ir čia ateina mergaitė nuimti arba pakeisti ant stalo lėkščių. Atrodė, kad ji tų kalbų net nė neklausė, bet ji suprato, apie ką kalbama. Pasitraukusi toliau nuo stalo ji ir sako:

– Ponai, ta, apie kurią dabar kalbate, yra mano draugė! Ji niekur nepabėgo, ji tik išėjo iš tėvų namų ir atskirai gyvena, dirba įstaigoje. Ji patenkinta. Ji labai gera mergaitė!

– Tai ko ji išėjo, jei namie yra vietos?

– piktai prieštaraavo viena ponia.

– Tėvus ji labai myli, – atsakė mergaitė.

– Hm... Myli tėvus, o išėjo, – sako kita ponia.

– Tėvus ji labai myli, – sako mergaitė, – tik...

– Tik ką?

– Tik jie daug kalba.

Visi nusijuokia.

– Kalba tik apie kitus žmones: ką kiti daro, jiems viskas blogai, tik jie patys geriausi. Viską daro geriausiai, išmano geriausiai, o vis tiek jie tokie patys, kaip visi kiti. Tėvams to nepasakysi. Išėjus iš namų, nereikia tų kalbų klausytis.

Tai pasakius, mergaitė pasiėmė lėkštes ir išėjo.

Kunigui baigus tai pasakoti, visi tylėjo.

– O kas toje kompanijoje buvo? – paklausiau.

– Buvo vyresnių žmonių, kurių vaikai užaugo tada, kai ir norėdami išeiti negalėjo. Buvo porų, kurie vaikų neturi ir niekad

neturės. Buvo nevedusių, kurie niekad ir neves. Buvo kunigas...

– Tai jūs, tėve, – juokdamasis skubino įsiterpti Tadas.

T. Bernardas patyli, nusišypso ir sako:

– Kunigas ne tik aš vienas. Norėjote pakeisti temą, tai padariau ekskursiją, bet manau, kad tuo aš temos nepakeičiau.

– Aš nelabai norėčiau tikėti, kad mergaitė paliko tėvus tik dėl to, kad jie save giria, o kitus peikia, – pasakė Tadas.

– Kodėl mergaitė turėtų išsigalvoti? Ar taip nebūna? – atsakė T. Bernardas.

Man rūpėjo kreipti temą daugiau dvasininkų prieauglio klausimu, todėl paklausiau:

– Kokios perspektyvos dabartinėje mūsų išeivijoje dvasininkijos prieaugliui?

– Manau, kad menkos. Kiek teko patirti, net ir gausesnių šeimų tėvai nežadina savo vaikams minties būti dvasininku. Tegul, sako, būna geras žmogus, ir to užtenka.

– Manau, kad tėvai nusivylę dvasiškiais, – įsiterpė Tadas.

– Gal ir taip, – atsako T. Bernardas, – o tu ar nusivylęs?

– Aš ne, tėve, aš nusivylęs tik kunigų pamokslais. Ar nebūtų geriau, jei pamokslus sakytų mišioms pasibaigus. Kas nori – klauso, kas nori – išeina...

– Tai kaipgi kunigai mokys doro kelio, jei niekas neklausys?

– Man rodos, kad vieni moko, kiti nemoko to kelio, – pridėjau aš.

– Jūs, tėve, pats anksčiau sakėte, kad svečiuose, tame pokalbyje, kur buvo peikiami tėvai ir vaikai, taip pat dalyvavo kunigas, – sako Tadas.

– Aš tik klausiausi ir mokiausi, – atsakė T. Bernardas.

– Tada! – čia aš sušukau.

Tadas paraudo, pasimuistė kėdėje ir sako:

– Labai atsiprašau, tėve, aš maniau, kad ten buvo dar ir kitas kunigas. Ar aš jus įžeidžiau?

– Tada! kaip tu mane įžeisi? Kunigai irgi žmonės, padaro ir klaidų, ir nuodėmių.

– Man atrodo, – aš čia įsiterpiau, –

būtų neteisinga sakyti, kad tėvai nusivylę dvasininkija. Gal būt, dvasininkija dar labiau nusivylusi pasauliečiais. Čia gal tik labai trumpo laiko reiškinys, kad mažiau skiriame dėmesio dvasininkų pašaukimui. Pradžioje šio mūsų pokalbio, T. Bernardai, sakėte, kad pasauly nėra pastovios tvarkos. Iš visų pasaulyje besireiškiančių institucijų Bažnyčia yra didžiausia pastovios tvarkos ir gražių tradicijų saugotoja. Ji konservatyvi, keičia tvarką labai atsargiai, neskubėdama. Pasaulietiškos institucijos daug daugiau laisvės duoda žmonėms elgtis, kaip jie patys mano ir nutaria. Kartais atrodo, kad valstybinės institucijos visai ignoruoja Bažnyčios skelbiamus principus. Pvz. šiandien aktualiai iškilęs abortų legalizavimo klausimas ir praktika. Jei valstybė per daug ignoruoja Bažnyčią, jos autoritetą nustumia į šalį, tai tikinčiuosiuose atsiranda nervingumas. Ir tie tikintieji, kurie gerbia Bažnyčios autoritetą, pradeda priekaištauti Bažnyčios vadovybei, kad ji neveikli, negina principų, vengia aukos... Jie vadovybei šaukia: "Quo vadis!"

– Tai ką daryti, jei ignoruoja? – sako Tadas. – Per didelė laisvė, išėjusi per kraštus, anksčiau ar vėliau blogai baigsis. Po to Bažnyčios autoritetas grįš.

– Bet kiek dvasinės skriaudos žmonės patirs, – atsakiau.

– Patirs tai patirs, – sako Tadas patylomis.

– Tadai, – jam aiškina T. Bernardas,

– kai tu sakei, kad po to, kada žmonija patirs daug nelaimių ir žalos, tai Bažnyčios autoritetas grįš, reikėtų, kad dabar Bažnyčia neturi autoriteto. Jos autoritetas ir dabar toks pat kaip ir buvo. Ji laikosi principų ir mokslo, kuriuos skelbė Išganytojas. Jei kas mus atstumia, kad mes nenorime jos klausyti – tai mūsų kaltė.

– Lyg mūsų, lyg ir ne mūsų, – sako Tadas. – Aš pažįstu nemažai dar jaunų, bet jau subrendusių, geros tarnybose ar profesijose dirbančių, kurie nuo pat pradžios mokėsi, studijavo ir baigė konfesines mokyklas, o jiems religija, religinė praktika,

bažnyčios lankymas – tai... Tad kas gi čia kaltas? Tėvai religingi.

– Jie nenori galvoti, kokia yra religijos bei religinės praktikos svarba, – sako T. Bernardas. – Jie Bažnyčiai dar nėra žuvę. Tik reikia juos prižadinti iš snaudulio.

– Tiesa, – atsakau, – pas mus maža propagandos – mes visai jos neturime. Reklamuojame tik balius.

– Cha, cha, – nusijuokia Tadas ir sako: – Tai nori, kad būtų kaip Amerikoje. Važiuoji, o į tave rodo pirštu: "The Navy Wants You!" Atvažiuoji, ir rodo; pravažiuoji, ir rodo; nuvažiuoji toliau, ir vis rodo. Net nejauku pasidaro. Atrodo, ims ir pagriebs. Tai tokios propagandos tu nori?

– Visokios, – atsakau.

– Komunizmas propaganda ir laikosi, – prideda T. Bernardas.

– Komunizmas naudoja visokią propagandą. Mes naudokime tik teisingą, įdomią, gražią ir įtikinančią, – atsakau.

– Man atrodo, kad kunigų autoritetui reikėtų galimybės ar ribos susiaurėjo, – aiškina Tadas. – Anksčiau, pavyzdžiui, kunigas buvo autoritetas visur. Žmonės į juos kreipdavosi ne tik sielos klausimais, bet ir kitais, net ir mediciniškais. Dabar, kai pradinis mokslas yra išplėstas ir privalomas, o kai kur privalomas ir aukštesnysis iki tam tikros amžiaus ribos, kai palengvėjo galimybės visais klausimais susirasti autoritetingos informacijos iš kitų šaltinių, tai kunigų patarimų mažiau ir mažiau klausama. Kunigija jaučia, kad jų svarbumas susiaurėja. Anksčiau kunigai pagelbėdavo psichiškai sergantiems, o dabar gydo psichiatrai daktarai.

– Ką tu čia sakei, Tadai, – užprotestavau, – atrodo, kad kunigo ir gydytojo psichiatro rolės labai artimos.

– Nesakyčiau, kad labai artimos, tik kunigui nekenktų būti ir gydytoju psichiatru.

Tėvas Bernardas klausydamasis šypso. Tuo metu šeimininkė parengė stalą kavai. Tėvui Bernardui nuėjus, Tadas ir sako:

– Jei galėčiau būti toks kunigas kaip T. Bernardas, tai ir aš ečiau į kunigus...

VIEŠNAGĖ PARYŽIUJE

JUOZAS PRUNSKIS

Kitados Paryžius buvo didžiausias pasaulio kultūros ir politikos centras. Nors dabar dalį savo garbės yra užleidęs Niujorkui, Londonui, Tokijui, iš dalies ir Maskvai, bet vis dėlto su savo trimis milijonais gyventojų ir milžiniškais meno turtais yra vienas pačių įdomiausių miestų Europoje. Dar aštuonioliktame šimtmečiu kun. Galiani Paryžių pavadino Europos kavine, ir to garso savo spalvingumu bei lengvu linksnumu Paryžius nėra praradęs. To liudininku visų pirma buvo poetas Henrich Heine, sakytas:

*Es lebt so herrlich, es lebt so süß
Am Seinstrand, in der Stadt Paris.*
Gyvenama taip puikiai, gyvenama
taip saldžiai,
Senos pakrantėse, Paryžiaus mieste.

Taigi Paryžius ir yra išsidriekęs Senos ir Mamos upių santakos slėnyje, plačiai išsiškleidęs daugybe savo priemiesčių.

Jau pati kelionė į Paryžių yra didžiai patraukli. Vykdamas iš Genovos gėriesi blizgančiais Lago Maggiore vandenimis, ganai akis miškais apaugusiuose kalnuose, kurių viršūnės pasipuošusios amžino sniego kepurėmis. Traukiniui riedant per Šveicariją, lengvai jautiesi, kai vagonais vaikšto civiliniais drabužiais apsirengę bilietų tikrintojai. Pripuolęs prie lango, galvą užvertęs stebi statų uolos kalną ir gėriesi vešliomis tarpukalnėmis, kur platūs vynuogynai, kur žiba bažnyčių bokštai. Vasarą traukinio vagonas vėsina; tvarkai temperatūrą, kaip tau maloniau.

Kalnai tokie statūs, kad jei ne medžiai – būtų baisu gyventi – rodos, žiemą taip lengvai sniego griūtys galėtų sutraiškyti.

Bet, man keliaujant, buvo dar ankstyvas ruduo. Žaismingi prancūzai vienoj vietoj net balionus leido. Prancūzai mandagūs. Mano kupėję priešais mane sėdasi berniukas. Tėvas jį perkelia į šoną, tardamas man: "Nebus jums kur kojų ištiesti..."

APIE KOMUNISTUS IR SOCIALISTUS

Pradedame politikuoti su prancūzų inžinieriumi. Jis pasakoja apie komunistų ir socialistų susigyvenimą, tačiau medaus mėnesiai jau pasibaigė. Nemažai vienus ir kitus perspėjo Portugalijos pavyzdys: socialistai pamatė, kaip komunistai bandė klastingai perimti krašto kontrolę vieni patys, o komunistai pamatė, kaip atsigavę socialistai juos nuo valdžios lovio nustūmė. Prancūzijoje dabar gerovė pakilusi. Tiesa, yra bedarbių, bet jų yra ir JAV-se, ir Švedijoje. Komunistai be atodairos kelia socialinius reikalavimus, bet dauguma supranta, kad krašto ūkis neturi pajėgumo jų įvykdyti ir todėl jų žodžius telaiko jiems būdinga demagogija.

Mūsų traukinys lekia Prancūzijos lygumomis, per plačius vynuogynus, iš kurių teka visame pasaulyje pagarsėjęs vynas, kurio vis dėlto nė Prancūzijoje neparagavau. Jau buvo naktis, kai mūsų traukinys įriedėjo į Paryžiaus stotį. Ir koks buvo didelis malonumas, kai ten jau laukė lietuvaitė, niekada gyvenime nematyta, bet nuoširdi, atvykusi su savo vyru prancūzu parsivežti į savo namus Taverny priemiesty, savo vardą gavusiam dar nuo romėnų laikais čia buvusios tavernos. Su jos šeima susipažinau per jos motiną.

ŠVČ. ŠIRDIES ŠVENTOVĖJE

Kaip gera, kad iš čia labai patogiai kursuoja traukinėlis į Paryžiaus didmiestį. Virš viso Paryžiaus dominuoja Švč. Širdies bažnyčia, pradėta statyti prieš šimtą metų, jau senokai užbaigta, kaip gulbė savo bokštu ištįsusi virš miesto. Vingiuotais jos laiptais, kur nelengva dviem išsilenkti, užkopiau į pat bokšto viršūnę. Atsiskleidė plati Paryžiaus miesto panorama su savo tankiai susstatytais namais, su besistiebiančiu į dangų Eifelio bokštu. Žmonių čia taip gausu. Ir maldininkai, ir turistai; gal daugiau turistų, bet ir juos jaunos prancūzės, dalindamos

lapelius, vilioja giliau susipažinti su tikėjimu, palaikant ryšį su katalikais susirašinėjimu ir spauda. Lapeliuose pasakojama, kad čia gyveno pirmieji Paryžiaus kankiniai, čia buvo garsi benediktinų abatija, kurią yra lankę šv. Bernardas, Orleano Mergelė, šv. Ignacas Lojolą. Sunkiais Paryžiaus okupacijos metais, 1870, buvo nusistatyta šią šventovę sukurti. Visai tautai remiant, išaugo ši romaniško-bizantiško stiliaus originali bažnyčia, papuošta puošniomis mozaikomis. Joje lankėsi šv. Teresė Vaikelio Jėzaus, Charles de Foucauld, dailininkas Utrilo, popiežiai Pijus XII ir Jonas XXIII ir daug kitų. Nuo 1885 m. čia vyksta nepertraukiama adoracija, išstačius švenčiausiąjį.

Žygiuoju judriomis Paryžiaus gatvėmis. Stabteliu prie puošnios Šv. Vincento Pauliečio bažnyčios, čia vėl Loretto Marijos šventovė. Puošniuose Luksemburgo soduose gausu žmonių. Daugelis skaito, moterys mezga, kiti saulinas iki pusės išsirengę, vaikai prie fontano vandeny garlaivėlius plukdo.

Paryžiaus miesto bibliotekoje tik dvi knygos užtinku apie Lietuvą. Guodžiuosi, kad kitos gal sukataloguotos pagal autorius ar kaip. Pasiekiu didingą Šv. Sulpicijaus bažnyčią. Bažnyčia daili. Prie įėjimo tokia milžiniška gėlių puokštė.

Reikia man imti traukinio liniją į Beauchamp. Klausiu prancūzė, ar gerai pataikiau. Ji pati nežino, bet šūkteli kitiems keleiviams. Jie patvirtina – gerai. Važiuodamos prancūzės mėgsta spręsti laikraščiuose paduodamus uždavinius.

VERSALY

Imu traukinį į didžiąją Paryžiaus apylinkių garsenybę Versalį. Važiuojame pro kapines. Kiekvienas kapas apdėtas akmens plokštėmis. Jokių žalumynų. Senos upėje laivas su stiklo sienomis – turistams geriau miestą pamatyti.

Versalis yra apie 10 mylių į pietvakarius nuo Paryžiaus, pastatytas garsiojo Prancūzijos karaliaus Liudviko XIV. Reikia pamatyti, kad galėtum patikėti, kokie didingi rū-

mai. Buvo karalių rezidencija, o dabar – nuostabus meno muziejus, apsuptas vargiai kur pasaulyje užtinkamais sodais. Margaspalvės gėlės, lygiomis linijomis nupiaustytos gyvatvorės, fontanai su undinių statulomis. Medžiuose čiulba paukščiai. Alėjos su daugybe graikų mitologijos statulų, smailiais kūgiais kylantieji maumedžiai, takeriais išvogtas miškas. Milžiniškos vazos ir šimtai visokiausių statulų. Žiūrinėdamos čia vaikšto ir negrės, ir indės su žvaigžde kaktoje, susisupusios į sari. Turistų iš visų pasaulio kontinentų. Oleandrų, palmių parkas. Pievelės dailiai nupiautos. Gėlių vazose amūrai sutūpę. Didžiuliai baseinai. Versalį vanduo pasiekia kanalais nuo Rambouillet aukštumų, 100 mylių tolumoj.

Rūmai kaip nuostabūs savo architektūra, taip ir milžiniškais meno turtais, kuriuos aprašyti reikėtų ištisos meno istorijos, nes čia tiek daug didžiųjų dailininkų darbų. Ypač įdomi didžioji veidrodžių salė, susilaukusi istorinės vertės čia pasirašyta tautos sutartimi.

Versalio sodais žygiuoju tolyn, kol pasiekiu Mažąjį Trianon, nuošalesnę karalių būstinę, kur irgi nestinga žibančio puošnumo, kur yra specialus kaimelis ramų poilsį, atsiskyrus nuo karališko dvaro triukšmo, pamėgusiai karalienei. Dabar čia tik turistams pasigėrėti vieta.

LUVRE

Ypatinga turistų atrakcija – kiti buvę karalių rūmai pačiame Paryžiaus mieste, dabar paversti muziejumi – Luvras. Čia sutelkti karalių parūpinti meno lobiai, Napoleono iš įvairių pasaulio šalių atgabenti kūriniai, papildyti pirktais ir vietos dailininkų darbais. Tai yra bene didžiausias pasaulyje meno muziejus. Ištisa Rubenso salė. Žmonės telkiasi prie Jocondos neužmirštamo paveikslo. Veronezės nutapytos Kanos vestuvės nesutilptų daugelyje muziejų salių. Čia reikia ištisomis dienomis slankinėti, stebėti, ką geriausi pasaulio dailininkai šimtmečiais yra sukūrę.

Nužingsniuojau prie didingosios Triumfo arkos, išaugusios pereito šimtmečio pradžioje. Grindyse čia metale išrašyti didieji is-

toriniai prancūzų laimėjimai, kaip susigrąžinimas Elzaso-Lotaringijos, Respublikos paskelbimas ir kt.

PARYŽIAUS KATEDRA

Visame pasaulyje žinoma garsioji Paryžiaus katedra Notre Dame, pradėta statyti dar dvyliktame šimtmetyje, užbaigta trylik-tame, stebinanti dvidešimtojo amžiaus žmogų savo patrauklia gotikos konstrukcija. Lanko ją visokių tikybų ir visokių tautų žmonės, gėrėdamiesi šiuo didžiu architektūrinu paminklu.

Man didelį įspūdį darė, kad Paryžiaus bažnyčiose buvo galima rasti ir dienos metu kunigą, bevaikščiojantį viduje, bekalbantį breviorių ar skaitantį dvasinę knygą, visada mielai pasiryžusį teikti ateinančiam dvasinį patarnavimą. Tokį kunigą kaip tik užtikau Šv. Cecilijos bažnyčioje.

DIDMIESCIO GATVĖSE

Paryžiuje vyksta gyvenimas ir šaligatvy. Štai vienur prirašyta ištisi posmai eilėraščių, kitur dailininkas išpardavinėja savo pieštas karikatūras.

Prieinu lenkų laisvės paminklą, kuriame įrašytas Adomo Mickevičiaus vardas ir net minimi jo kūrinio charakteriai: Valenrodas, Aldona (jos ir bareljefas sukurtas). Aikštėje didingas Egipto obeliskas, liudijąs, kad Prancūzijos galybė buvo pasiekusi ir aną kraštą. Čia vėl prie namo lenta, skelbianti, kad jame gyveno Stendhal ir čia parašė "Pasivaikščiojimus Romoje", "Raudona ir juoda".

Keista, kai gatvėse pamatai prancūzus, einančius pasispraudus po pažasčia ilgus prancūziškos duonos kepalus, kaip kardus.

Skelbimai garsina, kad Paryžiuje tebestatomos Paul Claudelio dramoms. Paryžius paruošė tiek daug ir mūsų menininkų, politikų, profesorių, laikraštininkų, gydytojų, aukštųjų karininkų, pedagogų, sociologų, istorikų, rašytojų, kunigų, architektų, kad galima pasidžiaugti, jog Paryžiaus kultūrinio gyvenimo atgarsiai spinduliavo ir mūsų tėvynėje. Ir dabar čia yra stipri lietuvių kolonija su stipriomis ir veikliomis mūsų asmenybėmis.

Galilėjus ir Paulius VI

J. Venckus, S.J.

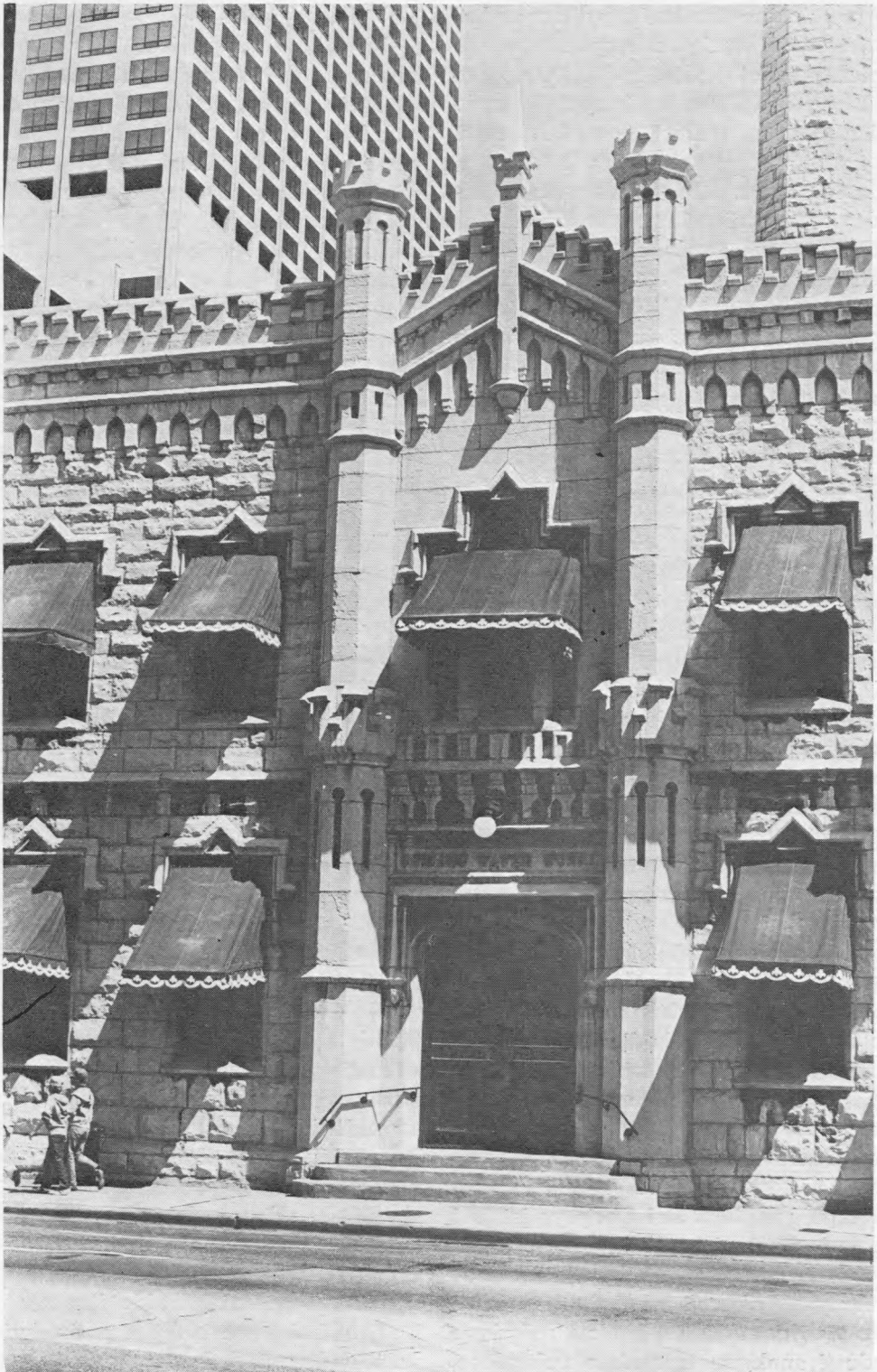
Praėjo 350 metų nuo Galilėjaus bylos. Reikėtų manyti, kad po tokio ilgo laikotarpio viskas jau užmiršta, bet iš tikrųjų taip nėra. Mokslo pasaulis, rašydamas ar kalbėdamas apie gausius Galilėjaus išradimus, vis prisimena jo bylą su Bažnyčios atstovais ir vis kartoja, kad Galilėjus buvo teisus. Bažnyčios atstovai tikrai klydo, gindami geocentrinę sistemą, sakydami, kad saulė sukasi aplink žemę, o ne žemė aplink saulę. Jie manė, kad Galilėjaus teorijos prieštarauja Šv. Raštui. Tačiau Šv. Raštas su tomis teorijomis neturi nieko bendra, nes jo tikslas nėra aiškinti žmonėms naujas gamtos, fizikos ar kitų mokslų teorijas. Kai kurie, prisiminę Galilėjaus bylą, sako, kad Bažnyčia nėra neklaidinga, nes šiuo atveju suklydo. Bet nei Bažnyčia, nei popiežius niekad sau nepriskiria neklaidingumo gamtos ar fizikos moksluose. Kai kalbama apie Bažnyčios neklaidingumą, tai suprantama tik tikėjimo ir doros dalykai.

POPIEŽIUS PAULIUS VI PIZOJE

Paulius VI 1965 m. buvo Pizoje (Italijoje), t.y. tame mieste, kur gimė Galilėjus ir kur katedroje besimelsdamas pastebėjo, kaip prieš tabernakulį pakabinta lemputė svyruoja į abi puses ir kaip tie didesni ar mažesni svyravimai vyksta vienodu laiku. Jis tai matavo savo pulsą. Galilėjus išrado svy-

Lino Meilaus nuotrauka

Lino Meilaus nuotrauka

ruoklę (pendulum), su kuria galima įrodyti žemės trauką ir žemės sukimąsi.

Popiežius labai gražiai kalbėjo apie Galilėjų, kurį prieš 350 metų inkvizicija buvo taip skaudžiai nubaudusi, jo mokslo teorijas ir išradimus pavadindama nesąmone, absurdu ir erezija. Mokslo pasaulis tą popiežiaus gestą įvertino ir suprato kaip mokslininko Galilėjaus vardo atitaisymą ir apkaltinimo atšaukimą. Popiežius, įvertindamas ir pagirdomas Galilėjų, taip pat norėjo parodyti, kad tarp mokslo ir religijos nėra ir negali būti jokio prieštaravimo.

GALILÉJAUS GYVENIMO BRUOŽAI

Galilėjaus tėvas buvo kilęs iš Florencijos didikų šeimos, bet vėliau pasidarė neturtingas. Apsigyveno Pizoje, kur 1564 m. vasario 15 dieną gimė Galilėjus. Jis buvo vyriausias iš penkių vaikų. Tai reiškė, kad tėvui mirus, jis turės rūpintis broliais ir seserimis, turės mergaitėms parūpinti pasogas. Jis pats niekad nebuvo turtingas. Tėvas norėjo, kad sūnus būtų gydytojas, nes iš muzikos ir matematikos jis pats sunkiai galėjo pragyventi. Galilėjus paklausė tėvo ir studijavo mediciną, bet, jos nebaigęs, perėjo į matematiką. Tėvui pritrūko pinigų, ir sūnus negalėjo įsigyti doktorato. Tai, žinoma, jam pasunkino gyvenimą, profesoriaujant universitete, kur profesoriai paprastai būdavo daktarai.

Po trejų profesoriavimo metų Galilėjus persikėlė į Paduvą ir čia išgyveno 18 metų. Piza priklausė popiežiaus valstybei, tad reikėjo čia labiau laikytis disciplinos, o Paduva buvo Venecijos teritorijoje. Paduvoje jis susidėjo su Marina Gamba, žemos kilmės mergaite, su kuria gyveno be moterystės ir susilaukė trijų vaikų. Sūnus Vincencas norėjo būti kunigu, bet išstojo iš seminarijos ir tapo gydytoju. Dvi dukterys išstojo į vienuolyną. Apie vieną iš jų mažai ką težinome, bet antroji, sesuo Marija Čelestė, buvo tikras angelas. Ji labai daug meldėsi už savo tėvą, jam dažnai laiškus rašydavo ir guodė jį sunkiose gyvenimo valandose, kai jis kentėjo nuo inkvizicijos, o senatvėje visai apako.

KOVOS PRIEŽASTYS

Iki viduramžių visur buvo laikomasi Aristotelio ir Ptolomėjaus sistemos bei mokslo, kuris skelbė, kad žemė yra visatos nepajudinamas centras. Saulė ir kiti gamtos kūnai aplink ją sukasi. Žmonija taip tikėjo iki Koperniko knygos "De revolutionibus orbium coelestium" (Apie dangiškų kūnų sukimąsi), kuri pasirodė 1543 m. Tada dar tebegyveno Liuteris, kuris tos naujos sistemos nepripažino. Įžangą Koperniko knygai parašė vienas protestantų ministeris, kuris taip pat ta sistema netikėjo, todėl įžangoje ją labai nuvertino. Kopernikas to nežinojo. Po pusės šimtmečio toji knyga pateko Galilėjui į rankas. Jis ją susižavėjo ir pasidarė didelis šios sistemos apaštalas. Tai buvo tikra revoliucija gamtos moksluose.

Kai kurie Bažnyčios atstovai manė, kad toks mokslas prieštarauja Šv. Raštui, todėl ir paskelbė prieš jį kovą.

PIRMASIS TEISMAS 1616 M.

Galilėjus vis vykdavo į Romą ir prašydavo, kad jam leistų paskelbti Koperniko mokslą. Keista, kad Galilėjus nepasiūlė priimti savo draugo Keplerio mokslą šiuo klausimu, juk su Kepleriu jis susirašinėdavo, ir Keplerio sistema buvo daug tobulesnė už Koperniko. Kopernikas sakė, kad dangaus kūnai sukasi ratu, o Kepleris jau suprato, kad jie sukasi elipse.

Paulius V davė įsakymą kongregacijai tą klausimą patikrinti ir išspręsti. Kongregacija Galilėjaus mokslą suvedė į du punktus: 1. saulė stovinti vietoje, 2. žemė apsisukanti aplink saulę per metus, o aplink savo ašį per 24 valandas. Šį klausimą sprendė komisija, sudaryta iš 11 teologų. Po penkių dienų komisija nusprendė, kad pirmasis punktas yra tikra filosofiška nesąmonė, absurdas, teologinė erezija, nes priešinasi Bažnyčios mokslui. Antrasis punktas taip pat yra filosofiška nesąmonė, absurdas, o teologiškai bent klaidinga.

Galilėjui buvo įsakyta pasirodyti kardinolui Bellarmino, kuris pranešė kongregacijos sprendimą ir įsakė daugiau taip nerašyti ir tokio mokslo neskelbti. Belarminas

draugiškai pridūrė, kad Galilėjus galys šią savo teoriją skelbti tik kaip hipotezę. Bet generaliniam inkvizitoriui tai atrodė nepriimtina – jo sprendimas buvo griežtesnis.

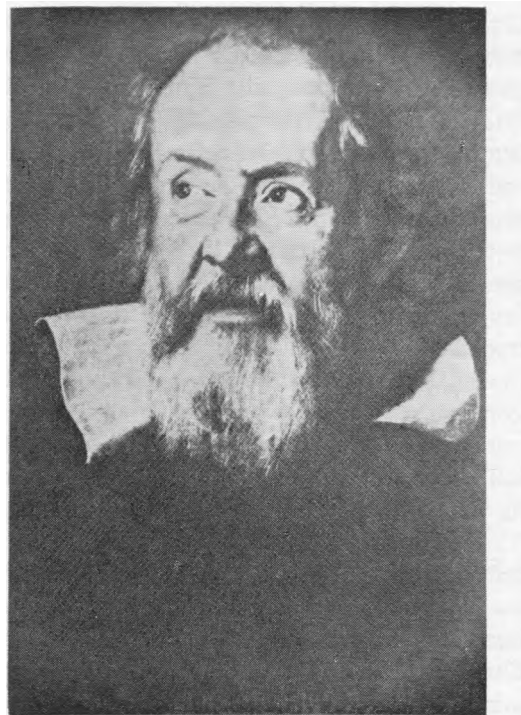
Čia kyla įdomus klausimas. Kard. Belarmino buvo jėzuitas. Jėzuitai jau tada turėjo gerų astronomų. Tuo pačiu metu Romos kolegijoje gyveno jėzuitas Kristoforas Scheiner, kuris iš Vokietijos buvo atsivežęs teleskopą. Jiems buvo žinomos Koperniko ir Keplerio teorijos, kurias galėjo patys lengvai patikrinti, bet kongregacija, matyt, jų nepaklausė. Reikia pasakyti, kad jėzuitai niekad nebendravo su inkvizicija.

Tuo pačiu metu kita Romos kongregacija idėjo į indeksą Koperniko knygą ir Galilėjaus raštus. Jie ten išbuvo iki 1835 metų.

URBONAS VIII IR GALILĖJUS

1623 m. buvo išrinktas popiežium kard. Barberini, didelis humanistas. Jis laisvai kalbėjo graikiškai ir lotyniškai, buvo poetas, rašė eilėraščius. Jis pasirinko Urbono VIII vardą. Išrinktas popiežium, jis parašė keletą asmeniškų laiškų Galilėjui, atsiuntė ir savo poezijos. Būdamas dar kardinolu, jis gerai žinojo Galilėjaus problemas su kongregacija ir inkvizicija, tad norėjo dabar savo palankumu ir draugiškumu jį padaryti palankesnę ir nuolankesnę Bažnyčią. 1624 m. Galilėjus aplankė Romoje Urboną VIII. Turėjo šešias ilgas audiencijas. Popiežius buvo gavęs iš Olandijos dovanų mikroskopą. Niekas nežinojo, kaip jį vartoti. Popiežius jį parodė Galilėjui. Galilėjus, išradęs teleskopą, tuoj suprato, kas yra mikroskopas. Jis labai gailėjosi, kad pats jo neišrado. O tai būtų buvę labai lengva, išradus teleskopą. Reikėjo tik stiklus pakeisti. Juodu abu su popiežium labai džiaugėsi, matydami per mikroskopą musę, galėdami gerai išžiūrėti jos akis, sparnus ir t.t. Galilėjus vis prašydavo popiežių, kad "leistų žemei sukstis aplink saulę". Popiežius nieko neprižadėjo, nes nenorėjo prieštarauti kongregacijai.

Galilėjus išvyko iš Romos, negavęs ko norėjo, bet pamatė, kad popiežius jam yra palankus. Tada jis pradėjo mažiau skaitytis

Galileo Galilei

su kongregacija, nes pajuto turįs gerą užnugarį. Jis dirbo ir toliau savo pamėgtoje srityje. Išrado termometrą. Apsigyveno Florencijoje, kur jo mylimoji dukrytė gyveno vienuolyne. Dažnai ją lankydavo, parsinešdamas daug dvasinės paguodos ir stiprybės. Sesuo Marija Čelestė žinojo, kad tėvelis yra labai reikalingas dvasinio sustiprinimo. Jai buvo liūdna, kad jis susikirto su Bažnyčia, ko geras katalikas neturėtų daryti.

Galilėjus išgavo savo raštams *imprimatur* iš kongregacijos ir iš Florencijos kardinolo, bet su sąlyga, kad neskelbs Koperniko sistemos kaip visiškai tikro dalyko, o tik kaip hipotezę. Tai buvo visiškai suprantamas kongregacijos ir kardinolo elgesys, nes nauja teorija dar labai mažai buvo žinoma, universitetai dar jos nebuvo priėmę. Tad buvo norėta palikti astronomams toliau šį klausimą tyrinėti.

1632 m. Galilėjus pabaigė rašyti savo "Dialogą" tarp dviejų sistemų: Ptolomėjaus ir Koperniko. Kopernikui atstovauja pats

Galilėjus, o Ptolomėjui – Simplicijus (Simplicijus – lotynų kilmės žodis reiškia paprastą, naivų žmogelį). Kopernikas kalba gudriai, mokliškai, o Simplicijus galvoja kaip paprastas kaimietis. Šios knygos pasirodymas *Romoje buvo kaip atominės bombos sprogdymas*. Niekas nesitikėjo, kad Galilėjus taip galėtų padaryti savo draugui popiežiui. Mat, visi aiškino, kad tas Simplicijus tai yra pats popiežius Urbonas VIII. Visi apgailestavo, kad Galilėjus taip ižeidė popiežių. Popiežius nutilo ir visą bylą pavedė kongregacijai.

Kai 1965 m. popiežius Paulius VI Pizoje kalbėjo apie Galilėjų, norėjo parodyti, kad jis jam atleidžia už Urbono VIII ižeidimą.

ANTRASIS TEISMAS 1633 M.

1633 m. Galilėjus buvo vėl iškviestas į Romą pasirodyti kongregacijos tribunolui. Kartais Galilėjaus gyvenimo aprašymuose minima, kad inkvizicija jį kankinusi kalėjime. Tačiau popiežius buvo davęs įsakymą jo nesiųsti į kalėjimą ir nevartoti jokių fizinų bausmių. Taip ir buvo pasielgta. Tai yra istoriškai tikra. Šį kartą teismas pareikalavo, kad Galilėjus prisipažintų klydęs ir buvęs neatsargus. Galilėjaus manymu, toks prisipažinimas būtų reiškęs intelektualinį nepadorumą ir melą. Buvo prašoma, kad jo nebaustų, nes buvo jau senas ir labai menkos sveikatos.

Birželio 22 d. dominikonų vienuolyno didžiojoje salėje (Santa Maria sopra Minerva), dalyvaujant kardinolams ir prelatams, Galilėjus buvo nuteistas. Buvo perskaitytas kaltinimo aktas, kur suminėta tos pačios "nuodėmės": saulės stovėjimas vietoje, žemės sukimasis... Galilėjui buvo paduota formulė, kurią jis turėjo perskaityti: "Aš, Galileo Galilei, sūnus... 70 metų amžiaus ... asmeniškai pakviestas į teismą... prisiekiu, kad visados tikėjau ir. Dievui padedant, tikėsiu visada, ką Katalikų Bažnyčia moko ir skelbia... su tikra širdimi smerkiu visas klaidas bei erezijas ir aplamai kiekvieną klaidą, priešingą Bažnyčiai. Prisiekiu, kad aš neskelbsiu nei raštu, nei žodžiu tokio mokslo, kuris yra įtartinas kaip eretiškas".

Šioje formulėje nepasakyta, kad jis turi atsisžadėti Koperniko sistemos, nes jis jos nelaiškė eretiška. Tai buvo tik tikėjimo išpažinimas. Dažnai sakoma, kad Galilėjus turėjęs prisiekti, jog Koperniko sistema esanti eretiška, bet tai netiesa. Jam buvo paskirta atgaila per trejus metus kasdien kalbėti septynias atgailos psalmes. Vėliau tai atliko jo duktė sakydama: "Tėveli, tu užmirši, aš atkalbėsiu už tave". Kai kurie biografai sako, kad teismas jam uždėjęs namų areštą iki gyvos galvos. Gal tokia nuomonė susidarė tik dėl to, kad jis, būdamas senas ir labai silpnos sveikatos, beveik niekad iš namų neišeidavo.

GYVENIMO PABAIGA

Galilėjaus senatvė buvo sunki. Bažnytinę bausmę skaudžiai išgyveno. Savo dukteriai vienuolei skundėsi, kad "jo vardas išbrauktas iš gyvųjų tarpo". Jo duktė vienuolė mirė vos 33 metų amžiaus. Prieš gyvenimo pabaigą visiškai apakęs turėjo kitų prašyti, kad jam paskaitytų ir parašytų laiškus. Mirė sulukęs 78 metų Florencijoje 1642 m. Jį palaidojo valstybė, bet kongregacija neleido laidoti bažnyčioje. Tik 1737 m. perkėlė jo kūną į Santa Croce bažnyčią, kur palaidota daug žymių žmonių.

Galilėjaus reikšmė mokslui yra labai didelė. Su juo pasibaigė Bažnyčios globojamas viduramžių mokslas ir prasidėjo nauji laikai ir pačiai Bažnyčiai, ir moderniam mokslui.

Galilėjus pasipriešino Bažnyčios atstovams, jų nepaklausė, bet, pašauktas į teismą, atliko tikėjimo išpažinimą, priėmė bausmę ir per likusius savo gyvenimo metus nesulaužė pasižadėjimų. Mirė aprūpintas sakramentais. Paulius VI jį pagerbė, pagyrė ir užbaigė tuos nesklandumus, kurie buvo kilę tarp jo ir Bažnyčios.

- Čekoslovakijos kardinolas Frantisek Tomasek iš JAV atsilankiusiems dvasininkams pareiškė, kad jų šalyje neleidžiama veikti katalikų mokykloms, vienuolynai negali priimti naujokų; skiriant kunigus, reikalingas vyriausybės leidimas.

Pirmieji santuokos metai

Vytautas Kauneckas

Nors "nėra namų be dūmų", daugumas pasakys, kad jų santuoka itin vykusi ir, jei reikėtų tuoktis iš naujo, pasirinktų tą patį asmenį. Deja, labai daug ir tokių santuokų, kur partneriai nuolat vaidijasi, vienas kito negerbia ir net nekenčia. Vis daugiau visur skyrybų. Apie 84% išsiskyrusių turėjo vaikų, kurie labiausiai ir nukentčia nuo ištuokų, bet ne mažiau ir nuo apnuodytos šeimos atmosferos.

Kaip nurodo gyd. doc. Anzorg, tyrinėjusi santuokos konfliktų priežastis Vokietijoje, pirmiausia dėl jų kalti veiksniai, glūdinčius pačiose sutuoktinių asmenybėse: egoizmas, partnerio negerbimas, abejinga pažiūra į santuoką ir savo elgesį, žemas asmens kultūrinis lygis, vergavimas instinktams, nesugebėjimas prisitaikyti ir kt. Viena gydytoja rašo: "Arčiau išžiūrėjus į jaunavedžių vaidų priežastis, pasirodo, kad dažniausiai tai yra neesminiai nuomonių skirtumai, menkniekiai, kartais — "kova dėl valdžios". Kiekviena pusė laikosi savo pozicijos ir nenori nė žingsnio atsitraukti".

Santuokos partneriai, deja, dažnai pasirenkami neatsakingi, nepasitarus su vyresniais ir patyrusiais žmonėmis, dažnai pagal "išorinius rodiklius". Priešvedybinis lytinis santykiavimas dažnai sudaro "prievartinės" santuokos motyvą, nes mergina būna nėščia. Paprastai tik po to abu prablaivėja ir

pamato, kaip mažai tarp jų bendra... Jaunuoliai, ypač merginos, į santuoką dažnai veržiasi kupini tuščių svajonių, o pradę iliuzijas, stengiasi kuo greičiausiai išsituoti. Tokie jaunavedžiai, žinoma, remiasi klaidingomis prielaidomis. Kiekviena santuoka net palankiomis aplinkybėmis turi atlaikyti tam tikrus išbandymus; tik jų dėka ji gali sustiprėti ir tapti tikro gyvenimo bendryste.

Kuo skiriasi teigiamos, save pateisinančios santuokos nuo netikusių, priešiškų?

Prof. R. Clemmer, dėstęs šeimos santykių klausimus, nurodo, kad gerai santuokai būdingi trys veiksniai: supratingumas, teigiamas nusistatymas ir realūs lūkesčiai.

SUPRATINGUMAS. Visi jaunavedžiai į santuoką atsineša tam tikrą jau susiformavusių įpročių ir lūkesčių. Dažnai tik po vedybų pastebima, kad turimi įpročiai bei įsitikinimai labai stiprūs ir gajūs. Gali pasitaikyti, kad jaunavedžiai net iš tos pat kultūrinės aplinkos kai kuriais atžvilgiais vienas kito nesupranta. O pastaraisiais laikais į santuoką atsinešamu prieštaraujančių lūkesčių ypač padaugėjo, nes visose gyvenimo srityse nepaprastai išaugo moters vaidmuo. Tuokiasi vis daugiau žmonių su skirtingomis pažiūromis į lyčių vaidmenis.

Visose gerose santuokose pastebimas noras ir sugebėjimas vienas kitą suprasti. Ne būtina čia visada kitam nusileidžiama. Tiesiog vienas turi pakankamai geros valios — pripažįsta, kokie svarbūs kito jausmai — ir pakankamai lankstumo — randa priemonių kaip nors išlyginti skirtingumus.

Supratimo pagrindas santuokoje — bendravimas. Partnerį reikia atjausti. Tačiau neužtenka tiesiog įsivaizduoti save jo vietoje, nes lyčių psichologija gana skirtinga. Vis dėlto supratimą palengvina gera valia, nuoširdus noras. Bet reikia ne tik klausytis, ką kitas asmuo sako, o ir suvokti tikrąją jo žodžių prasmę. Juk sutuoktiniai dažnai vienas kitam taria dalykų, kurių nemano. Kai kada kalbama, matyt, tenorint atsipalaiduoti nuo savo neigiamų jausmų kito sąskaita. Reikšdamas savo emocijas, turi numatyti partnerio reakciją. Tatai vadina-

ma jautrumu, kurio santuokoje dažnai kaip tik ir trūksta. Pirmiausia partneriai turi išmokti atsižvelgti į vienas kito "opias vietas", atsiradusias anksčiau.

NUSISTATYMAS. Mūsų tėvams ir seneliams svarbiausia santuokoje buvo laikytis vienas kito. Moterys didžiavosi, kad yra geros žmonos, gražiai augina vaikučius ir priverda aibes uogienių. Vyrai puikavosi, kad gerai aprūpina šeimą ir lieka moterystėje su ta pačia moterimi.

Šiandien svarbiausiu dalyku santuokoje dažnai telaikoma "asmeninė laimė". Ir jei tik partneris ima manyti, kad bus laimingas su kitu asmeniu, viską pametęs, išsituokia ir nueina pas "mielesnįjį". Individualios laimės akcentavimas dažnai ypač pastebimas kaip tik intelektualiai labiau išprususių žmonių tarpe. Taigi ne tik padvigubėjo grėsmė šiuolaikinėms santuokoms, bet jos tapo ir keleriopai trapesnės.

Bendram gyvenimui labai kenkia polinkis savo partnerį kaltinti, užuot stengusis jį suprasti. Kai kurie sutuoktiniai susikivirčiję stengiasi kitam įrodyti savo "teisumą", tuo nenužengdami toliau vaikystės įpročių. Įrodinėdamas, kas teišus, kas neteišus, neišspręsi tarpusavio santykiavimo sunkumų, o dažnai juos tik išaitrinsi.

LŪKESČIAI. Besituokiantys šiandien dažnai laukia, kad vedybos atneš jiems laimę, net jeigu iki tol niekad iš tikrųjų nesijautė laimingi. Deja, tokiu atveju ir santuoka laimę retai teatneša...

Kad susilauktum laimės kame nors, ne tik santuokoje, turi žinoti, ko iš tavęs laukiama, ir sugebėti tai padaryti geriau, negu tikimasi.

Per didelės viltys – tik dalis problemos. Lūkesčių neaiškumas jaunavedžiams gali būti dar didesnis nepasitenkinimo šaltinis. Gana būdingą tokių neaiškių lūkesčių pavyzdį matome, kai dirba ir vyras, ir žmona, ypač turėdami vaikų. Dėl tokios padėties sutuoktinių ryšiuose gali atsirasti didelių įtampų. Be abejo, šių dienų šeimose moterys, palyginti su vyrais, dažniausiai neša dvigubą darbų ir prievolių krūvį.

Dažnai didesnių keblumų sudaro klausi-

mas, kas šeimos "galva". Šiandien merginos pageidauja nuolaidaus, demokratiško, lygios su jomis padėties sutuoktinio. Tačiau emociniu atžvilgiu daugelis merginų norėtų ryžtingo, valdingo, "vyriško" vyro, – tik, žinoma, ne šiurkštaus. Kai kurios pageidauja vyro, kuris kartais būtų nuolankus, kartais ir toks, ir kitoks vienu metu. Trečios nė pačios nežino, kokio vyro norėtų. O visa tai tikriausiai dar neaiškiau jų jauniems vyrams. ..

Šiandien vaikai, ypač mieste, tėvų dažnai be saiko lepinami. Mergaitė susidaro nuomonę, kad ir santuokoje ji turėsianti gauti vien malonumus. Vėliau ji išteka už vaikiną, kuris užaugo tokioje pat atmosferoje, ir tikisi irgi gauti tik malonumų. Tačiau santuoka yra ryšys, pagrįstas davimu, ypač po to, kai atsiranda vaikų. Daugelis tų, kurie skundžiasi, kad jų santuoka bloga, taip ir neišmoko pereiti nuo pasitenkinimo, kad gauna, prie pasitenkinimo, kad duoda. O kiekvienoje puikioje santuokoje žavi tai, kad iš anksto pergyveni malonumą, kurį savo partneriui duosi fizine ir emocine prasme. Tokią meilę galima vadinti brandžia.

SEKSUALINĖ HARMONIJA. Daugelis žmonių, nusiskundžiančių, kad santuokoje turi seksualinių keblumų, visai be reikalo čia kaltina "seksą". Seksualinių problemų dažnai kyla iš to, kad tarp partnerių iš viso nepakankamai geri santykiai. O ar gali jie būti labai geri, jei, pavyzdžiui, žmona ir vyras dažnai ginčijasi, vienas kitą įžeidinėja ir pan.?

Kantrybė ir meilus atkaklumas padeda ne tik sprendžiant bendravimo sunkumus, bet ir šalinant lytinį nesiderinimą. Nerealų santuoką grįsti tuo, kad vienas partneris susilaukia visiško lytinio pasitenkinimo kito sąskaita. Tačiau nereali ir nuomonė, kad seksas būtina išspręš visus sutuoktinio gyvenimo nesklaidumus.

Geriausias būdas kovoti su nesklaidumais santuokoje – stengtis užbėgti jiems už akių. Tad pirmiausia reikia rūpestingai, neskubant išsirinkti gyvenimo draugą. Svarbu numatyti, ar jis tokia asmenybė, su ku-

ria galėsi ne tik mylėtis, bet, reikalui atsi-
radus, ir dorai pasiginčyti. Jei du asmenys
pratę gyvenime kovoti dėl aukštesnių sie-
kių, tai juodviejų santuoka gali būti itin
sėkminga. Gerai sutarti, tur būt, galės ir
tokie du, kurie niekad nerodo priešišku-
mo. Prastesni reikalai, jei vienas šiurkštus, nors
jam greit ir praeina pyktis, o kitas papras-
tes niekada negirdėti jokio grubaus žodžio.

Tačiau net gerai pasirinkusieji anksčiau
ar vėliau neišvengs kai kurių nesklandumų.
Kai akiraty sušmėzuoja nesutarimai, pata-
riama imtis tokių priemonių:

1. Pirmiausia atsidėję įvertinkite padėtį.
Kas joje tikrai realu? Ką mes tik išivaizduo-
jame? Gal iš skiedros priskaldome vežimą?
Gal nesklandumas ilgainiui ir pats išnyks?

2. Patikrinkime save ir savo elgesį bei
lūkesčius. Ko mes iš tikrųjų norime? Tik-
liai pagalvokime, kaip būtų galima paša-
linti atsiradusį keblumą?

3. Panagrinėkime savo partnerio elgesį
bei lūkesčius. Iš kur jam galėjo atsirasti
tokių minčių? Ar jos giliai išsaknijusios jo
asmenybėje? Ar įmanoma laukti, kad jis
pasikeis, o gal tai beprasmiška? Pasisten-
kime į dalyką žvelgti ir savo partnerio aki-
mis.

4. Sunkumą spręskime drauge su part-
neriu. Savo mintis reikškime aiškiai, ramiai
ir taip, kad neatrodytų, jog grasiname. Lai-
kykimės dalyko esmės, nekaišiokime įvai-
rių pašalinių argumentų.

Bendrauti su partneriu – vadinasi, ir
atidžiai jo klausytis. Reikia sudaryti atmos-
ferą, kurioje jis galėtų kalbėti ramiai. Im-
kime domėn, ką jis sako, net jei ir negali-
me jo pozicijos suprasti ar jai pritarti.

5. Stenkimės sugalvoti kokius nors tei-
giamus "pirmus žingsnius", kad problema
pajudėtų iš vietos. Nėra reikalo visko spręs-
ti iškart, kartais tai ir neįmanoma.

6. Būkime reikiamai nusistatę, bet ir
kantrūs. Prieš akis dar visas gyvenimas.

7. Jei tikrai ryžtingai ir pakankamai ilgi
mėginome spręsti sunkumus, bet patys to
neįstengėme, susiraskime patarėją. Kreip-
kimės verčiau į vyresnio amžiaus žmogų,
kuris turi didelę gyvenimo patirtį ir linki

kitiems gera; neblogai, jei jis nuo seniau
mus pažįsta, vertina. Kartais nuostabiai pra-
šviesėja mintys, tiesiog atvirai išsipasako-
jus, ir išeitį staiga randame patys. Nepaves-
kime išspręsti kitiems dalykų, kurie mums
labai svarbūs.

Santuoka negali kas minutę tik žavėti!
Vedybinės krizės (kurios tam tikrose ribose
– normalus ir neišvengiamas reiškinys), jei
partneriai vykusiai jas įveikia, dažnai pa-
deda labiau subręsti ir persitvarkyti. Tie,
kurie išmoksta nugalėti pirmųjų santuokos
metų sunkumus, įsitikina, kad vyras ir žmo-
na gali ir turi gyventi pilnavertę, įdomų gy-
venimą.

Duktė

T. M.

Tėti, aš pakviečiau tave čia, į šią ramią
kavinukę, kad mes galėtume pasikalbėti.
Susitarkime taip: aš tau pasakysiu viską,
ką galvoju, o tu man vėliau atsakysi. Ge-
rai? Tiktai prašau – nepertrauk manęs ir,
jei gali, nesižvalgyk į šalis. Žiūrėk į mane.
Aš suprantu, kaip tau nelengva.

Tu gi žinai, kad aš tave garbinau. Man
tu buvai pats protingiausias. Pats gražiaus-
ias. Pats elegantiškiausias. Pats-pats...
Mano draugės dėl tavęs ėjo iš proto...

Nesistebėk. Aš viską žinojau. Nuo to
momento, kai tavo gyvenime atsirado ši
moteris. Aš visam gyvenimui prisiminsiu
mamos skundus ir tavo pasiteisinimus. Kai
tu kalbėjai su mama, aš buvau kitam kam-
baryje ir viską girdėjau. Beveik kiekvieną
žodį. Kai tu pašnibždom raminau mamą, aš
negirdėjau žodžių, bet nuvokiau, apie ką
tu kalbėjai.

Ta moteris už tave daug jaunesnė. Tu gi
jau senyvas. Ji tavęs niekada neprižiūrės
taip, kaip rūpinasi tavimi mama. Tai jau
tavo gulbės giesmė. Paskutiniaus metais
mama tave tik dirgino. Jūs nebesupratote
vienas kito. Ji nustojo tave žavėti kaip mo-
teris.

Ar galima rimtai kalbėti apie savo lai-
mę? Kaip ji kuriama? Nors vieną minutę

tu pabūk mamos vietoje. Kiekvieną dieną iš darbo ji pareis į tuščius namus... Kas rytą ji pabus iš miego tuščiuose namuose. Jei tu mirtum, ji žinotų, kad tu buvai, bet numirei. Bet dabar mama kasdien, kiekvieną minutę galvoja: ją išdavė.

Jūs išgyvenote ilgą gyvenimą. Buvo džiaugsmo ir laimės. Buvo ir skausmo, pergyvenimų. Betgi buvo bendras gyvenimas. Ir kas iš jūsų abiejų daugiau aukojosi kitam — aš nežinau. Negi tu nesupranti, kad mama jau ne jauna. Argi tu nesupranti, kad, begalvodamas tik apie save, tu tapai egoistu. Tu išdavėi artimiausią žmogų.

Šiuo metu, kai mama lieka visiškai viena, tu pasielgei ne tik žiauriai, bet ir amoraliai. O kaip privalau gyventi aš su dviem tavo anūkeliais? Kaip vertinti Juozą? Laukti akimirkos, jog jis irgi pames mane, kai mano kūnas nustos jį jaudinti, ir pasakys tai, ką tu pasakei mamai?

Tu neturi teisės pamesti mamos. Ji tavęs dabar labiau nekenčia, negu myli. Ir vis dėlto neturi teisės jos palikti.

Tik nesakyk, kad tu myli šią moterį. Aš apie ją nemaža žinau. Aš žinau apie jos ultimatumą. Ji puikiai supranta, ko nori. Per dažnai ją palikdavo vyriškiai, todėl tave išlaikyti ji nori bet kuria kaina. Argi tu jau ir šito nesupranti? Kuo čia dėta tavo meilė. Tai tokia pat aistra, kuria persirgau ir aš, kai dar paskutinėje gimnazijos klasėje išbėgau pas Eugenijų. Tada tu taip puikiai man tai išaiškina. Ir nors tuomet aš nepatikėjau nė vienu tavo žodžiu, bet greitai supratau, koks tu teisus.

Šiandien tu privalai spręsti: ką tu gauni ir kuo už tai užmoki. Bet žinok — aš su mama! Aš — jos dalis. Ir nuo tavęs priklauso — netekti ar susigrąžinti mus abi.

Prašau tavęs, atsakyk man, žiūrėdamas į akis. Tiesiai. Nenusisuk.

• Seselė Marija, šaričių misijonierių vienuolijos narė, gyvenanti Milwaukeje, projektuoja žaislus, kad gautomis lėšomis būtų šelpiamos neturtingos moterys.

Jaunimo savaitgaliniai susitelkimai

Antanas Saulaitis, SJ

"Kristau, jau visą dieną esame praleidę su tavimi jaukioje šeimyniškoje aplinkoje. Daug kalbėjome, diskutavome, klausėmės. Atėjo daug naujų minčių ir supratimo. Dabar nuoširdžiai pasiryžtame bandyti tų dalykų neužmiršti ir juos pritaikyti savo gyvenimui. Bandysime tave prisiminti ne tik skausmo ir sunkumų momentais, bet ir kada džiaugiamės. Po šio savaitgalio mes norime ne tik išlaikyti savo santykius su tavim tokiais, kokie jie šiandien yra, bet ir norime augti tavyje. Šiems pasiryžimams įgyvendinti prašome tavo pagalbos".

"Ačiū, Dieve, kad galėjome čia visi susitikti ir džiaugtis tavo buvimu. Tegu tavo meilė gyvena mumyse ir stiprėja kasdieną, kad mes galėtume ją perduoti kitiems. Dėkojame tau už mūsų gyvybę ir kad tu mus vedi. Padėk mums sekti tavo pėdsakais ir būti tvirtais gyvenime".

Taip gimnazistai meldžiasi savaitgalio rekolekcijose toliau už miesto rekolekcijų namuose, stovyklavietėje ar vasarvietėje. JAV Kunigų Vienybės 1977 m. suvažiavimo pirmasis nutarimas buvo: "Jaunimui reikia savaitgalinių religinių susikaupimų, vadovaujamų keletos asmenų (kunigo, seselės vienuolės, pasauliečio), pokalbių forma, neatitraukiant jų iš parapijos. Vyresniesiems parapijose reikalingos rekolekcijos. Galima

taip pat ruošti ir specialiuose uždaru rekolekcijų namuose. Sustiprinti religinį auklėjimą. Šalia asmeninio atsinaujinimo reikia susirūpinti ir visų gyvenimo sričių atnaujinimu Kristaus dvasia".

REKOLEKCIJŲ UŽUOMAZGA

Visų pirma reikia žinoti, kad toks dalykas įmanomas! Kiekvienoje vietovėje yra lietuvių jaunimo, kurie dalyvavo vietinės mokyklos ar parapijos ruoštose rekolekcijose arba jaučia reikalą gilintis vidiniame gyvenime, arba kovoja su kokia nors problema, kurios išeitis glūdi, jų nuojauta. Dieve. Kiti iš namų tiek krikščioniškai subrendę, kad savaitgalinės "uždaros" rekolekcijos būtų logiška to brendimo tęsia. Pasitaikys progai, vienas ar kitas su tėvo, motinos ar jaunimo vadovo ar vadovės pagalba skleidžia mintį ir organizuoja savaitgalį, ieškodami vietos, dalyvių ir rekolekcijų vadovų. Kai kurios lietuvių organizacijos, jų vienetai ar vietovės lietuviai kasmet ar dažniau rengia susitelkimo dienas ar savaitgalius. Susikaupimo valandėlės ar vakarai yra kiekvienos stovyklos dalis.

Pagrindinis jaunimo rekolekcijų veiksnys yra nuotaika, kuriai sukurti reikia aplinkybių ir vienos kitos priežasties. Ir rengėjai, ir rekolekcijų vadovai žino, kad rekolekcijų, kaip ir aplanai evangelizacijos bei katekizacijos (arba krikščioniškojo auklėjimo) širdis yra tikėjimas. Šį tikėjimą liudija rek. vadovai ir juo dalinasi dalyviai. Religinės bei bažnytinės žinios, faktai, krikščioniškoji doktrina informacijos būdu yra papildai, kurie apipina savaitgalio rekolekcijų esmę – bendrai išgyventą Bažnyčios tikėjimą Kristumi.

Jaunimui rekolekcijas vesti nėra sunku. Nereikia ruošti ilgų ir gražių paskaitų, o tik jų tarpe atsistoti kaip asmuo, kuris stengiasi, kaip ir jie, tikėti Dievo meilę kiekvienam žmogui ir kuris jaučia pareigą tą meilę skleisti kitiems. Jeigu svarbiausias veiksnys ar išpūdis yra pati krikščioniškosios bendruomenės nuotaika, gal svarbiausias rekolekcijų vedėjų uždavinys yra pajusti, kaip nuotaiką jaunimui suprantamu būdu ugdy-

ti, kol vidinė liepsnelė išsižiebia kiek skaidriau.

Kunigų Vienybės nutarimas atkreipia dėmesį į įdomų reiškinį: rekolekcijoms vadovauja keletas asmenų – kunigas, seselė vienuolė, pasaulietis. Vietiniams, nelietuviams, lengviau tokius vienetus sudaryti iš parapijų bei vienuolių kunigų, seselių, klierikų, suaugusių krikščionių sąjūdžiuose dalyvaujančių pasauliečių. Seminarijoje pastoracinės teologijos profesoriai ar pastoracinės praktikos vedėjai sudaro keliolikos ar kelių dešimčių dvasiškių grupę, kuri veda rekolekcijas bendromis jėgomis. Ne kiekvieną savaitgalį vyksta tie patys. Klierikai turi progos pamatyti, kaip įvairūs kunigai rekolekcijų vedėjams vadovauja, o rekolekcijų dalyviai per tas dvi paras mato įvairius tikėjimo Kristumi liudytojus. Lietuviams sunkiau surinkti du, tris ar keturis tokius asmenis vienam savaitgaliui, o lietuviai pasauliečiai retai išdrįsta tokios atsakomybės imtis, manydami, kad reikalinga gilaus teologinio pasiruošimo ir ilgametės patirties. Amerikiečiai (pavyzdžiui), kurie gal mažiau apie smulkmenas galvoja, yra išdirbę labai įdomių būdų kunigo, klieriko ar vienuolės, tėvo ir motinos (bet ne būtinai vyro ir žmonos) vienetai praveisti susitelkimą gimnazistams, studentams, net paskutiniųjų pradžios mokyklos skyrių (JAV tvarka) vaikams.

PIRMOSIOS VALANDOS

Ne visada rekolekcijų vadovai gali iš anksto žinoti, kas jose dalyvaus. Jeigu įmanoma, iš auklėtojų, jaunimo vadovų, parapijos kunigų sužino apie dalyvių grupės reikalavimus, rūpesčius. Jeigu ne, pirmąsias valandas skiria patirti, kiek atvykę dalyviai atviri, draugiški, ko tikisi. Susipažįsta su jais, leidžia apžiūrėti vietovę, susirasti kambarius. Pirmosiomis valandėlėmis kuriasi laukimo ir ramios nežinios nuotaika.

Jeigu įprastinėse uždaroose rekolekcijose tyla vadinamas būvis, kuriame nėra garso ar triukšmo, tai jaunimo rekolekcijose (išskyrus tolokai vidiniame gyvenime pažengusiųjų) tyla vadinamas momentas, kada Dievas kalba. O tai gali būti pokalbyje, dis-

kusijose, rimties ir susimąstymo metu, giesmėmis, filmais ar plokštelėmis sukaupia valandėlę. Rekolekcijos – ne stovykla. Dalyviai susipažįsta su saugumo taisyklėmis ir jiems primenama, kad po tam tikros valandos nebegalima triukšmauti miegamuosiuose. Kas nori kalbėtis, susirenka salionėlyje, prie laužo ar kitur, kur miegantiesiems netrukdytų. Labai dažnai nuo vidurnakčio iki trečios vyksta rimčiausi ir giliausi pokalbiai, kada nuotaika, nuovargis ir dienos metu sukaupti pergyvenimai bei išvalgos kažkaip išsilieja. (Prityrę jaunimo rekolekcijų vedėjai išsimiega iš anksto). Tai ne-reiškia, kad tokia tylos ir tvarkos forma yra ideali, arba kad tokia vyko seniau arba vyks ateityje. Tik kad dabar tai šiuolaikinis būdas susitelkti. Visada sąmoningai įvedama valandėlė, kada kiekvienas tyliai sau mąsto koplyčioje, kambaryje, lauke. Jaunieji dalyviai nepaprastai šį momentą vertina, ir jis greitai prabėga. Toje vienuoje pajunta kažką naujo.

PIRMASIS POKALBIS

Kaip jaunimo religinio švietimo užsiėmimuose, taip ir rekolekcijose tinka labiau pokalbiai su vaizdinėmis priemonėmis. Kartais jie prašomi nupiešti kelis dalykus, kurie jų gyvenime svarbiausi. Garsiai kitiems parodydami brėžinį ir jį išaiškindami, dalyviai pratinasi apie save, apie savo vidinį pasaulį kalbėti kitų akivaizdoje. Vedėjai suveda bendras mintis, ir dalyviai pajunta, kad visi esame tame pačiame kelyje. Vaizdinė priemonė kartais yra vaidinimėlis ar pratimas, kuris iššaukia jausmą, mintį, pergyvenimą. Pavyzdžiui, užsimerkę ar akis užsirišę dalyviai vedami po kambarius (ar gamtoje) pajunta, kad priklauso nuo kitų, nors yra individai. Dievo rankos simbolis, kaip ir šventajame Rašte, jaunam žmogui labai suprantamas.

Paprastai šv. mišių pirmą vakarą nebūna. Tai progai susibūrusi bendruomenė dar tiek nesuaugo, kad Eucharistija būtų šios mažos bendruomenėlės išgyventa išraiška. Jeigu kuris jaunuolis turi skaudesnę problemą ir, jau pasiruošęs apie ją pasikalbėti,

vėliau vakare kreipiasi į kurią nors rekolekciją. Kai kurie lengviau kalba su moterimi, kiti su vyru, vieni su dvasiškiu, kiti su pasauliečiu. Dėl to rekolekcijas ir veda keli.

Vadovai susirenka pirmųjų išpūdžių ap-svarstyti ir patikrinti, ar bendras planas ryt-dieną iki pietų tinka šiai grupei.

PAGRINDINĖ DIENA

Šeštadienis – ilgiausia ir svarbiausia diena, nes sekmadienį jau mintys krypsta namopi. Čia pokalbių, pratimų ir užsiėmimų programa priklauso nuo grupės nuotaikų ir todėl gali būti labai lanksti. Praktiškai jos tikslai gali būti dalyviams padėti pasiruošti Susitaikymo sakramento apeigoms ir šv. mišioms vėliau vakare ar naktį. Mažiau apčiuopiami tikslai gali būti padėti jaunuoliams išgyventi Dievą (krikščionių, ne filosofų), Kristų ir save pačius Dievo akivaizdoje ir bendruomenėje. Iš (ligi šiol) keturiasdešimties jaunimo rekolekcijų, kurių pravedėjų tarpe teko dalyvauti, tik vieną kartą pasitaikė, kad mažoji bendruomenė nesusiklijavo, kažkaip nepaūgėjo tiek, kad šv. mišios būtų pribrendusios. Rekolekcijas vedantieji dažnai pasitaria, susimeta keliais žodžiais ir programą pritaiko. Jeigu dalyviai greitai įsigilina, įsijaučia, sakramentinės apeigos vyksta anksčiau. Jeigu ne – vėliau, kad noras juos švęsti ir jų supratimas bręstų iš vidaus, o nebūtų iš lauko pridėtas. Nes tik tai, ką pasisavins ir išgyvens, išsi-veš namo.

Pokalbius dažnai įveda filmas (vaizdeliai iš vietinio kateketinio centro, palydimi plokštele ar juosta, kartais tekstai išversti į lietuvių kalbą), vaidinimėlis, koks nors kitas trumpas išgyvenimas. Labai trumpas būtų uždegti naują žvakę, kurios knatas tuoj įsižiebia, tada matomai prigęsta, ir, įsi-siurbęs vaško, liepsnoja, kaip ir mes, kai išgirstame Dievo žodį. Ilgesnis būtų pavaizduoti "dramą", kaip mes kitus žmones priimame arba atstumiamo: į kelių dalyvių sudaryto "komiteto" ratelį įeina dalyvė, nieko nežinodama apie grupės svarstybas. Vissi kiti sėdi aplinkui ir stebi, kaip "komitetas" nekreipia dėmesio į ateivę, o ši arba ener-

gingai spraudžiasi, arba visai "supasuoja". Tada įeina kitas dalyvis, kurį "komitetas" maloniai priima (taip jau iš anksto "komiteto" nariams pasakyta). Vaidinimėliui prinokus, atsiklausoma kiekvieno, ką jis jautė, kai branduolys priėmė ar nepriėmė abu vėliau į "komiteto posėdį" atėjusius. Iš to išauga pokalbis, diskusijos, palyginimai su kasdieniu gyvenimu. Čia dalyviai pajunta daugiau, kad asmuo yra tas, kuris santykiuoja su kitais.

Galima užduoti ir darbelį: nupiešti arba iš molio nulipdyti Dievo sąvoką – kaip išvaizduoji Dievą. Iš to vėl išdygsta diskusijos. Pokalbio vedėjas žino, ko siekia, ir klausimais, pastabomis, santraukomis perduoda ką krikščionims reiškia Jėzaus Kristaus ir mūsų Tėvas. Dar kita valandėlė skiriama pajusti, kad Jėzus Kristus yra Dievas ir žmogus. Būreliais susiskirstę paskaito ir analizuoja Šv. Rašto ištraukėles: kaip Jėzus buvo alkanas, nuvargęs, gundomas, linksmas, nuliūdęs, verkė, kaip jis mėgsta gamtą (kaip ir jaunuoliai), myli vaikus, drąsus, tiesus, draugiškas, supranta žmogų, žino, ką daro, meldžiasi, pasigaili, išgydo, atleidžia, stiprus, kantrus, ramus, jaučia, ko žmogus trokšta, visada prieinamas, įkvepia sekėti, myli savo tautą, paklusnus, gerbia kitus, duoda save, dėkingas, neišnaudoja savo galios, neturtingas, dosnus, persekiojamas, įvertina kitus.

Toliau dažnai kalbamasi apie ženklus ir sakramentus. Čia jau pradedama užkliūti už bažnytinių problemų, kurios, reikia pabrėžti, gali neakylus vadovus nuvaryti į akligatvį. Norėdami ginti "puolamą" Bažnyčią tuoj pat, atvirai, suaugusiųjų būdu, neišnaudoja jauno žmogaus psichologijos stiprybės prisiimti kitą galvojimo būdą. Arba išleikia į teorines diskusijas, nebeturinčias ryšio su išgyvenimais. Arba nepripažįsta sau ir kitiems, kad Kristaus Bažnyčia yra žmogiška, o jos dieviškumas kyla ne iš narių nuopelnų, o iš Dievo malonės. Kaip jaukiai vadovai jaučiasi Bažnyčioje tokioje, kokia ji yra ir galėtų būti, labai atsiliepia į jaunųjų dalyvių pažiūras.

Beveik visuotinai gimnazistų ir jaunesnių studentų amžiaus jaunuoliai užkliūva už Susitaikymo sakramento vienos dalies, kuri vadinama išpažintimi, dar surišta su "tamsiąja" klausykla. Kodėl nuodėmės išvardinti kunigui, o ne sau ir Dievui? Čia reikia ir faktų apie dabartines apeigas. Ar Dievas atleidžia tada, kada gailiesi, ar tada, kada kunigui išpažįsti savo nuodėmes? Susitaikymo sakramento apeigas gali patys ruošti – parinkti skaitymus apie Dievo gailestingumą, surašyti sąžinės sąskaitos klausimus (nebenori smulkių – kiek kartų ką dariau, bet esminių: ar aš Dievą myliu tiek, kiek galiu? Ar esu draugiškas? Ar bijau augti ir bręsti? Ar mes savo tėvus įvertiname? Ar esame dėkingi? Kaip mokaus ir elgiuos mokykloje? Ar Kristus man artimas draugas? Ar pasitikiu savimi?

Bendrai pasiruošę, rekolekcijų dalyviai lieka kartu giedodami, tyliai sėdėdami, klausydamiesi Šv. Rašto, plokštelės ar diskutuodami su kuriuo nors vadovu. Kunigas ar kunigai tada būna atokiau ar kambarėliuose. Vienas po kito jaunuoliai ateina, kai kurie paveikti savo draugų švytėjimu, kai grįžta iš Susitaikymo sakramento asmeninės dalies. Kadangi skaičius didesnis, kunigas turi daryti skirtumą tarp šio sakramento ir paprasto patarimo (counseling). Pasikalbėjimams su esančiais suaugusiais skiriamas atskiras laikas popiet, vakare. Veidas į veidą "išpažintyje" jaunuolis jaučia, kaip kunigas uždeda ant jo rankas, tardamas išrišimo žodžius, ir, kaip kai kur daroma, patepa jo kaktą aliejumi. Kristaus stiprybės ženklų. Apeigos baigiamos bendra padėkos ir pasiryžimo malda.

Mišios ruošiamos po vakarienės, arba kartais įterpiamas dar pokalbis apie jų prasmę. Ruošoje dalyvauja visi, rinkdami skaitymus, rašydami maldas, tikinčiųjų maldos prašymus ir panašiai, kaip stovykloje, organizacijos ar kitose jaunimo mišiose. Kadangi nėra kur skubėti ir jeigu dalyviai prie to pribrendę, mišios vyksta lėtai. Tylos valandėlė po Komunijos ilgesnė, prasmingesnė. Šie pergyvenimai atsako į daug klausimų geriau, negu ilgi aiškinimai. Ve-

dėjai žino, kad po rekolekcijų jaunimas grįš į gyvenimą toki, koks jis yra.

Tarp kitko, diskusijos apie sakramentus yra gera proga kunigui ir kitiems pasisemti įkvėpimo, išgirsti pastabų ir vilčių apie jų profesinį darbą arba pašaukimą. Pavyzdžiui, kartais sako, kad kunigui nereikia kalbėti gražiais žodžiais, bet pamokslą sekmadienį sakyti suprantamai, įsijautusiai. Arba (tai pareina nuo parapijos) atkreipti dėmesį į taikos pasveikinimą prieš Komuniją, kuris jauniems lietuviams svarbus, o gerai daliai suaugusiųjų – pabaisa. Mišių metu kunigas pasako visų vardu: "Pasigailėk, meldžiame, mūsų visų – Rūtos, Vyto, Aldonos, Petro, Antano..."

PASKUTINIOJI DIENA

Po intensyvių mišių kiek išsiblaškę, sugrįžta krūvon ar mažais būreliais. Jeigu vedėjai prieinami, susidaro rateliai, kurie laisvai kalbasi įvairiausiomis temomis. Žinodamas bendrą rekolekcijų eigą, pokalbyje dalyvaujantis suaugęs klausimais, pastabomis toliau vysto rekolekcijų mintis, susumuodamas tai, kas jau išgyventa, ir ruošdamas jaunuolius tolimesniems pokalbiams.

Sekmadienio rytas – "praktiškesnis" laikotarpis su diskusijomis (tikėjimo plotmėj ir gyvenimiškai) apie įvairias problemas, ypač moralės klausimus, tėvų ir vaikų santykius, Bažnyčią. Kadangi vėlai ejo gulti ir jau visi pavargę, dėmesį palaiko piešiniai, filmai, judesiai, vaidinimėliai. Kartais viena dalyvių vaidina motiną, o kita – dukterį. Kartais įscenizuojamas keturių penkių asmenų šeimos pokalbis ar susikirtimas.

Rekolekcijų programa baigiama mišiomis, kuriose pagrindinė mintis – padėka. Apie pusę rekolekcijų grupių sugeba pasiekti tokį atvirumo laipsnį, kad mišių metu gali garsiai savais žodžiais dėkoti, prašyti, išsireikšti.

Tokia schema yra vienkartinė rekolekcijų. Jeigu ta pati grupė už pusmečio ar metų vėl susiburia savaitgalio susitelkimui, tenka mintis vystyti toliau arba parinkti skirtingą temą, dažnai pagal metų laiką. Metų pabaigoje vedamoji mintis gali būti

ateitis. Prieš Velykas – Kristus duoda save. Apie Sekmines – Dievas veikia savo Bažnyčioje.

Kartais patys rekolekcijų dalyviai iššaukia naujų programos dalių. Pavyzdžiui, jeigu susirinkta prie jūros, sumano aušros mišias ant pakrantės uolų. Jeigu stovyklavietėje – kelių valandų "laužą" su vaidinimėliais (paruoštais grupėmis) iš Kristaus Kančios Evangelijų žodžiais. Kartais pasiūlo pokalbio temą arba prisimena ką nors iš buvusių rekolekcijų.

Kelintą kartą dalyvaujantiems lengviau įsijungti į eigą, o vedėjai, mokydamiesi vienas iš kito, žiūri, kaip padėti jaunuoliams patiems auklėtis, lavintis, ugdytis, ypač santykiuose su Dievu, tai yra, maldoje ir dalyvavime Bažnyčioje, įskaitant savo krikščionišką pašaukimą tarnauti bendruomenėje.

Suaugę tėvai, motinos ar kiti, kurie nediršta įsijungti į tokią veiklą, turėtų bent vieną kartą dalyvauti, stebėti o po to nejučiomis suras tą Dievo dovaną savyje, kuria gali praturtinti savaitgaliui susirinkusią krikščioniškąją šeimynėlę.

- JAV katalikų vyskupų nutarimu, nuo Kristaus Karaliaus šventės, nuo lapkričio 20 d., norintieji galės Šv. Komuniją priimti į rankas, kaip tai buvo daroma pirmaisiais amžiais.

- Benediktinių vienuolynas, esąs prie Mundslein seminarijos Čikagoje nuo ateinančių metų užsidarys. Vienuolynas gyvavo 50 m. Jo bažnyčioje dieną naktį buvo išstatytas Švč. Sakramentas. Seseles pragyvenimą pelnėsi siūdomos liturginius drabužius, pardavinėdamos vienos seselės tapybos kūrinius, o paskutiniu metu – daugiausia paruošdamos komunikantus parapijoms. Sumažėjus seselėms, darosi nelengva dieną naktį budėti. Be to, norima daugiau jėgų sutelkti apaštalavimo darbams, tai dabar ten esančios 30 seselių bus paskirstytos po jų vienuolynus Tucson, San Diego, St. Louis, Kansas City ir Clyde, Mo.

Vilija Vakarytė

NERINGA 1977

Kai Neringoj nutyla vėjas
ir lietaus lašeliai pasislėpę laukia,
gali pajusti neišreiškiamą ramybę
ir Dievo meilės sparnus.

Akys mato jaunimo gyvybę,
ausys girdi jų džiaugsmą,
širdis jaučia jų draugystę,
siela jaučia jų meilę.
Šią ramybę ir meilę
jaučią Neringoj kiekvienas,
kuris tik atsiveria Tam,
kurs yra džiaugsmo ir meilės šaltinis.

Su šypsena ir juokais atsikelkim
ir žaiskime tik čia.
Išmoksime gyventi kartu gamtoje
ir dalintis savo jausmais.
Pabūkim kartu, nes greitai laikas praūš,
kaip jūsų besibaigiantys juokai –
paieškokim to džiaugsmo kartu,
nes, ji suradę, niekad nepamesime
tos draugiškos šypsenos.

Duok man savo ranką,
ir parodysiu tau miško grožį –
duosiu tau savo mintis;
pasiimk jas savo širdies saujelėn
ir saugok jas...
Kai reikės tau jų – nesivaržyk
ir tuoj atiduok kitiems,
nes jie trokšta meilės,
kurią tik širdis gali duoti...

Pažvelk į tas mėlynas akis,
kiek jos duoda mums vilties,
kiek jos duoda mums džiaugsmo,
kai tas veidas nusišypso
ir akys, rodos, taria "ačiū".
Mums tada sieloje toks ramumas...
Žinome, kad vieną jauną širdį paveikėme,
vieną jauną dvasią sustiprinome.
Tos vaiku akys pasako tiek daug.
o mūsų darbas toks paprastas –
bet kai jie linksmi,
mes esame jų tikri herojai –
o jie mums duoda daugiau vilties,
negu kas kitas pasaulyje.

Nepabuskit jūs visos,
nes žvaigždutės saugo jūsų miegą,
o pasislėpęs mėnulis linki laimės.
Stovykloj tik ramybė beliko,
o tamsuma apšviečia dangaus švieses
taiką suriša širdies skausmus,
ir meilė pripildo sielos troškimus.

Naujos dienos rasa
paliečia mano basas kojas,
ir aš linksmi bėgu per pievas.
Vasaros saulutė
pasirodo pro debesėlio plyšį
ir greitai pranyksta.
Mano siela gieda džiaugsmo giesmę,
o vėjelis prašvilpia juokdamasis.
Gamtos vaizdas atsiveria man prieš akis,
o aš tik regiu,
nes nuostabiai ramu pasidaro širdy –
nuostabiai išvystu Dievo dovaną sau
ir viso pasaulio džiaugsmui.

Nepraraskim tos dvasios,
kurią radome žalios vasaros vidury...
Prisiminkim stovyklos darbo prakaitą
ir to davimo džiaugsmo jausmą,
kai matom vaiko besišypsanti veidą.
Vėl pajuskim Dievo padedančią ranką.
Dėkokim Jam
    už saulę,
    už lietu,
    už draugus,
    už stovyklautojas.

O toji dvasia sugrįš
taip greitai į mūsų laukiančias širdis,
ir galėsime vėl duoti
neribotą meilę Dievo vaikams.

Pievoje matėsi gėlės,
o virš jų tik kalnai...
Tas mėlynas dangus atvėrė man akis,
ir jos pamatė pasakišką grožį.
Paparčių jūroje skendau aš
ir norėjau pasilikti amžinai.
Gal ir vėl grįš mano mintys čia –
apkabinsiu tuos kalnus
ir pasieksiu mėlyną dangų.

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

Į TSRS TAUTŲ DAINIŲ ANTOLOGIJĄ PATEKO IR 25 LIETUVIAI POETAI

Antologijoje lietuviai užtinkami 210-248 puslapiuose. Jie supažindinami vienu arba dviem eilėraščiais. Knygoje randami šie lietuvių poetai: D. Poška "Giesmė muzikėlio", A. Strazdas "Jau sniegelis ir nubėgo", S. Stanevičius "Šlovė žemaičių". Antano Barausko gan ilgokas "Anykščių šilelio" vertimas, A. Vienažindys, S. Dagilis, P. Armino-Trupinėlio pasakėčia "Keleiviai ir šunys". Vinco Kudirkos "Tautiška giesmė", Maironio "Trakų pilis", "Išnyksiu kaip dūmas", "Jei kada pančiai nukris", "Poeta" ir "Rudens dienos". Prano Vaičiūčio keturi eilėraščiai, V. Stonio "Vasaros vakaras", K. Binkio "Kur tavo dainos, kur sapnai" ir "Kad ateitum čionai, kur balti putiniai". V. Mykoliaičio-Putino "Snaigės". Gaidamavičiaus (Z. Gélė) – eilėraštis, Juliaus Janonio penki eilėraščiai ir Balio Sruogos eilėraštis.

LIETUVIŲ KALBOS ATLASO PIRMASIS TOMAS

Lietuvių kalbos tarmių tyrimu ypatingai pradėta domėtis 1950 m. vasarą. Tais metais iš Vilniaus į Prienų rajoną nuvyko kalbininkų grupė dalyvauti pirmoje dialektologinėje išvykoje. Kitais metais panašią išvyką suruošė Lietuvių kalbos ir literatūros institutas į Vilkaviškio rajoną. Nuo 1950 m. prasidėjo didysis lietuvių kalbos tarmių tyrimo laikotarpis, kuris tebesitęsia iki šian-

dien. Šiose išvykose dalyvauja šimtai lietuvių kalbos žinovų, mokyklų dėstytojų bei studentų. Iš daugiau kaip septyni šimtai parinktų vietovių, maždaug 6-8 mylių atstumu viena nuo kitos, užrašyta tarminė medžiaga. Ji užrašyta pagal tam tikslui sudarytas ir 1951 m. išleistas "Lietuvių kalbos atlaso" medžiagos rinkimo taisykles. Lietuvių kalbos ir literatūros institute sudaryta Lietuvių kalbos atlaso apie septyni šimtai tūkstančių kortelių rinkinys. Į juostas ir sąsiuvinius užrašyta daug tarminių išsireiškimų.

Žurnale "Pergalėje" Aleksandras Vanagas rašo, kad "Lietuvių kalbos atlaso" pirmasis tomas skirtas leksikai. Jame yra 119 leksikos žemėlapių su 190 pavadinimų. Paruošta stambi "Komentarų" knyga, kurios gale pridedamas "Lietuvių kalbos žodžių registras", kurį sudaro apie devyni tūkstančiai pavadinimų bei jų pakaitalų. Aleksandras Vanagas rašo, kad tai vienas stambiausių kalbinių veikalų per visą lituanistikos istoriją. Visą "Atlasą" sudarys keturi tomai: 2-ras tomas bus skirtas fonetikai, 3-čias – morfologijai, 4-tas – sintaksei.

J. Balčikonis, B. Larinas ir J. Senkus, parengę "Lietuvių kalbos atlaso" medžiagos rinkimo "Programą" bei "Instrukcijas", veikalo pasirodant nesulaukė.

GIESMĖ "LIETUVNINKAI MES ESAM GIMĖ"

Lietuviams filologams pavyko nustatyti, kad lietuviškai rašęs vokietis Jurgis Zauerveinas, kurio eilėraštis "Lietuvninkai mes esam gimė", tapęs lyg Mažosios Lietuvos žmonių daina, yra Prūsijos kunigaikštystės himno sekimas. Jis jį yra parašęs serbų kalba. Jurgis Zauerveinas mokėjęs tobulai apie penkiasdešimt kalbų ir buvęs tais laikais vienas žymiausių pasaulio poliglotų.

PREMIJOS LITERATAMS

Lapkričio pirmą dieną Meno darbuotojų rūmuose iškilmingai įteikti pažymėjimai 1977 m. Lietuvos respublikinių literatūros ir meno premijų laimėtojams: K. Bogdanui, S. Vainiūnui, B. Grincevičiūtei ir A. Kučiui. Apdovanojimus įteikė Lietuvos kultūros ministras J. Bielinis.

GERIAUSIA MOKSLINĖ KNYGA LIETUVOS RESPUBLIKOJE

Lietuvos respublikoje geriausia knyga parinkta 1976 m. išspausdinta ekonomijos dr. J. Maniušio "Tarybų Lietuva: laimėjimai ir perspektyvos". Knyga parašyta lietuvių, rusų ir anglų kalbomis. Knygoje daug duomenų, kurie, tvarkingai sugrupuoti, nušviečia respublikos atskirų ūkio šakų būklę ir darbo našumą. Knygoje nagrinėjami mokslo ir kultūros klausimai: pagrindinė ūkio vystymosi kryptis dešimtajame penkmeteje ir artimiausioje ateityje. Knygoje piešiniai ir brėžiniai vaizdžiai parodo įvairių dydžių tarpusavio santykių ir padeda skaitytojui susipažinti su įvairiaspalviu Lietuvos gyvenimu.

DZŪKIJOS SOSTINĖJE PER NEMUNĄ PASTATYTAS NAUJAS TILTAS

Dzūkijos sostinė – Alytus yra didelis kelių centras: du tiltai per Nemuną, daug kelių, vieškelių, geležinkelis, ir mieste kryžiuojasi net penki plentai.

"Tiesoje" rašoma, kad Alytaus aštuntojos kelių statybos valdybos vienetas, ruošdamas darbo dovanas Didžiojo Spalio 30-mečio garbei, pastatė per Nemuną ties Kaniūkiais tiltą per metus ir devynis mėnesius – dviem mėnesiais anksčiau, negu buvo numatyta. Tiltas išpūdingas, nes ties Alytum yra 160 metrų Nemuno krantai aukščiau jūros lygio. Tiltas turės didelės reikšmės susisiekimui, jungdamas Vilniaus kraštą su tikrąja Dzūkija ir Suvalkija. Tilto atidarymo iškilmėse dalyvavo net Lietuvos K.P. Centro Komiteto sekretorius A. Brazauskas.

LIETUVA GAMINA DOVANAS BŪSIMAI OLIMPIADAI ATMINTI

Lietuvos meno dirbinių įmonės jau gamina dovanas atminti būsimai Maskvos olimpiadai. Aukšto "Olimpiados-80" ruošiamo vieneto įvertinimo susilaukė Druskininkuose sukurti medalionai, žiedai, ženklukai.

Didelę paklausą turi Kauno meistrų iš vytelių nupinti krepšeliai ir kruopščiai išausti lininiai rankšluosčiai.

Panevėžio "Tulpės" įmonė jau išsiuntė į Maskvą sportinių krepšių ir atminimo juostų su užrašu "Maskva-80". Visos šios dovanos skirtos olimpinių žaidynių svečiams.

J. AVYŽIAUS ROMANO VERTIMAI

J. Avyžiaus romaną "Sodybų tuštėjimo metas" neseniai išvertė į rumunų kalbą ir išspausdino 15 tūkstančių knygų. Šis lietuvių rašytojo kūrinys jau išspausdintas rusų, ukrainiečių, latvių, estų, bulgarų, slovaku, vokiečių, lenkų, anglų ir prancūzų kalbomis. Kai kuriose valstybėse pasirodė net po dvi laidas.

"Sodybų tuštėjimo metas" įrašytas į grožinių kūrinių eilę, skirtą "pergalės prieš fašizmą" 30-mečiui. Ją pradėjo spausdinti Tarybų Sąjungos ir kitų šalių leidyklos. Šie grožiniai literatūros kūriniai numatomi išleisti aštuoniomis pasaulio kalbomis.

POEZIJA IŠ LIETUVOS

Suaižėjus duona. Ant prieklėty sustatytu
ąsočių plaikstosi apynio ašara,
langai išrasoję juokais. Vakaras.
Eina tėvas, lazda pasiremdamas, gyvu-
ziogų išgrotais papieviais. [lių.
Dabar išsimaudysiu. Per patį
grambuolių gaudimą medžių viršūnėse.
Tegu nudardės paskutiniai pieno veži-
[mai,
ir balsai suminkštės alsiuose kambalo
tavo rankos, jos pakvips [riuos,
sudžiovintom vaistažolėm, kai mane neši,
juokingai kilnodamas kojas,
lyg bijotum pažadinti pelėdas.

Zita Mažeikaitė

Zita Mažeikaitė 1975 m. baigė Vilniaus Valstybinį universitetą, kuriame studijavo vokiečių kalbą ir literatūrą. Jauna poetė linkusi į impresionistinį piešinį, kur nėra griežtų kontūrų, o stengiamasi perduoti akimirkos nuotaiką. Eilėraščio mintis vos nubrėžiama punktyru, tačiau iš akimirkų mozaikos kuriamas gyvenimo visumos vaizdas.

LAZDIJŲ ĮŽYMYBĖ

Kuo garsūs Lazdijai? Ogi katilinėmis!
Mieste, kuriame keli tūkstančiai gyventojų,

katilinių yra net 28. Dieną naktį dūmija kaminais karčius akmens anglies dūmus. Nuo jų pajuodo miesto žvirbliai, vienu trečdaliu patamsėjo kačių kailiai. Įdomiausia tai, kad šiose katilinėse dirba 150 kūrėjų, arba kas 15-tas darbingo amžiaus lazdiijietis.

Aišku, mieste pastačius vieną katilinę, tiek kūrėjų nereikėtų. Bet tada nebūtų kuo pasigirti, Lazdijai prarastų savo garsą.

JUOKAI IŠ LIETUVOS

- Mieloji, nori, aš tau padovanosiu saulę?
- Ne, mielasis, nereikia. Saulė labai karšta. Jos aš negalėsiu paimti į rankas.
- Tada aš tau padovanosiu mėnulį.
- Nereikia. Mėnulis labai šaltas. Bijau, kad jis neatšaldytų mūsų meilės.
- Brangioji, tada aš tau iš dangaus skliauto nuskinsiu visas žvaigždes.
- Mielasis, nebūk egoistas, žvaigždes priklauso visiems įsimylėjusiems.
- Tai sakyk, brangioji, ką tau padovoti?
- Čekoslovakiskus batus, mano mielas...

LIETUVOS MOKSLININKAI ELEKTROGRAFIJOS PRADININKAI

Su Lietuvos mokslininkų sukurtu elektrografijos aparatu "Erga" ant paprasto popieriaus akimirksniu galima gauti rentgeno nuotraukas. Vieno kvadratinio metro dydžio puslaidininkų plokštė aparate sutaupo apie 3 tūkstančius kvadratinų metrų rentgeno juostos. Viena paskutiniųjų respublikos elektrografų sukurta naujovė – aparatūros pajėgumas, leidžiantis vienu metu gauti daugybę duomenų apie ligonio sveikatos būklę.

LIETUVIAI PAKVIESTI ATNAUJINTI KREMLIAUS SIENAS

Remontuodami Kremliaus sieną šalia Maskvos upės, Vilniaus atnaujinimo dirbtuvių meistrai išlaikė sudėtingo darbo egzaminą. Prie šios sienos darbų dirbo mūrininkai V. Salatka, V. Orentas, S. Butikytė ir darbų vykdytojas K. Baravykas.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS

KLAIDINGAS KILMININKO VARTOJIMAS

Lietuvoje išleidžiama nemaža knygų kalbos klausimais. Pernai pasirodė dvi naudingos knygos, kuriose nurodoma daug dažnai pasitaikančių kalbos klaidų, ypač netiksliai vartojant linksnius. Specialiai šiam tikslui buvo išleista knyga "Taisyklingai vartokime linksnius", bet nemaža šios rūšies klaidų pateikiama ir kitoje knygoje – "Kalbos praktikos patarimuose".

Su vardininko linksniu paprastai daug bėdos nėra, bet pasitaiko klaidų, ne ten, kur reikia, pavartojus kilmininko linksnį.

Kilmininkas klaidingai vartojamas su žodžiais, kurie reikalauja kurio nors kito linksnio ar prielinksninės konstrukcijos. Veiksmažodis *siekti* reikalauja kilmininko, kai kalbama apie kokio nors tikslo siekimą, pvz.: *siekti tikslo, siekti pergalės, siekti geresnių rezultatų*. Tačiau, kalbant apie kiekį, vartotinas ne kilmininkas, o galininkas, pvz.: Šios upės gilumas siekia *penkis metrus*. Jo svoris siekia *šimtą kilogramų*. Čia būtų klaidinga sakyti: *penkių metrų, šimto kilogramų*.

Veiksmažodis *pasiekti* visuomet reikalauja galininko, o ne kilmininko. Tad yra taisytni tokie pasakymai: Kaip galima *pasiekti geriausių rezultatų* (= *geriausių rezultatų*)? Tuomet galėsiva *pasiekti tikslo* (= *tikslo*). (J. Jabl.).

Veiksmažodis *biaurėtis* ir *šlykštėtis* reikalauja įnagininko, o ne kilmininko, pvz.: Aš žinau, kad tu jo (=juo) biauriesi. Aš tokių darbų (= tokiais darbais) šlykščiuosi.

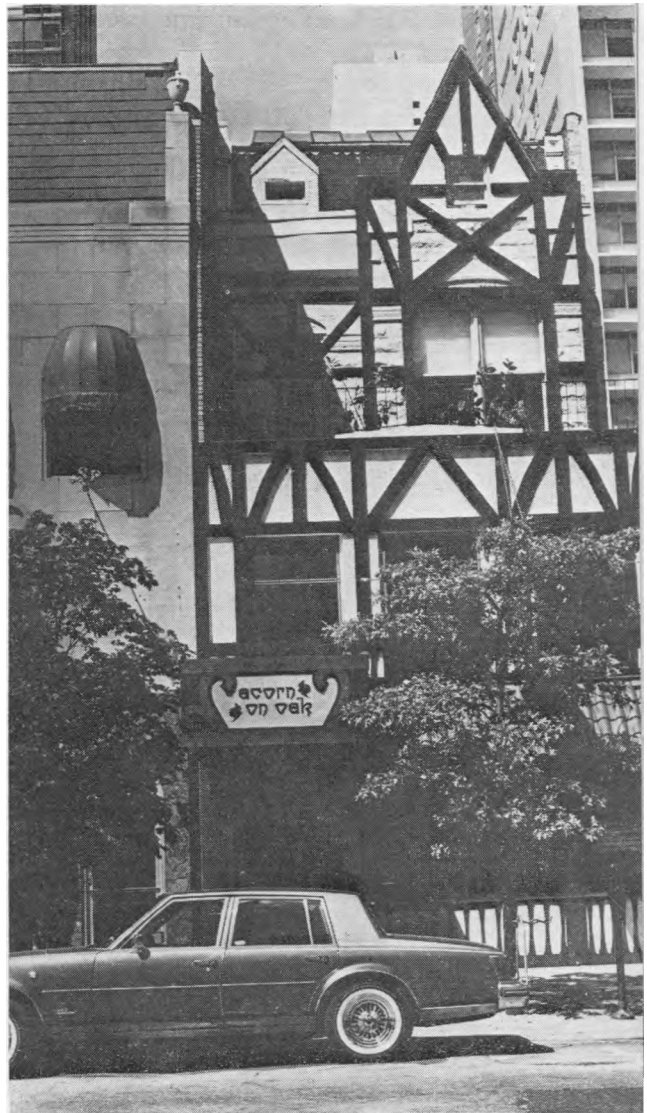
Kilmininko tiesiogiai nevaldo veiksmažodis *priėti*: nesakoma *priėjo miško, kelio*, o *priėjo mišką, kelią* arba *priėjo prie miško, prie kelio*. Todėl taisytini ir tokie pasakymai: *priėjo išvados* (= išvada), *priėjo vieningos nuomonės* (= vieningą nuomonę). Bet jeigu išvada ar nuomonė ne tvirtai pasiekta, bet tik prie jos priartėta, tai geriau sakyti: *priėjo prie išvados, prie nuomonės*.

Su galininkiniais veiksmažodžiais nevertotinas abstrakčių daiktavardžių kilmininkas, turįs pažyminių, pvz.: Radinys kėlė *didelio susidomėjimo* (= didelį susidomėjimą). Savo elgesiu jis daro *didelės įtakos* (= didelę įtaką) jaunesniesiems. Klausytojams prelegentas padarė *gero įspūdžio* (= gerą įspūdį): *Reiškiamo nuoširdžios užuojautos* (= nuoširdžių užuojautą).

Kilmininko geriau nevertoti, kai kalbama apie asmenį ar daiktą, kuriam kas nors daroma ar nutinka, pvz.: Ištraukė *jo* (= jam) liežuvį. Užmetė *kilpą ant jo* (= jam ant) kaklo. Bronius paspaudė *draugo* (= draugui) ranką.

Lietuvių kalboje niekad negalima kilmininku reikšti laiko. Miestiečiai, nusižiūrėję į rusų kalbą, labai plačiai paskleidė šią klaidingą vartoseną. Pvz.: *Kelinto* (=Kelinta) šiandien? Šiandien yra *septinto* (= septinta). Užėik pas mane *dvidešimt pirmo* kovo (= kovo *dvidešimt pirmą*). Aš pradėdu atostogas *penkiolikto* liepos (=liepos *penkioliktą*), o baigiu *šešto* rugpiūčio (= rugpiūčio *šeštą*).

Lietuvių kalboje žodis *diena* yra moteriškosios giminės (rusų – vyriškosios). Skaitvardžiai, kuriais pasakome datą, turi būti su daiktavardžiu *diena* suderinti. Toks derinimas būtinas ir tada, kai žodis *diena* praleidžiamas. Sakant *pirmo, septinto* ir pan., negeras ne tik linksnio vartojimas, bet neįmanoma nė pati linksnio forma, nes turima galvoje moteriškoji giminė (*diena*), kilmininke niekad neturinti galūnės -o (plg. *septinta diena, septintos dienos*...).

L. Meilaus nuotr.

Kilmininkas nevertotinas lyginamosiose konstrukcijose su aukštesniojo laipsniorieveiksmiais. Pvz.: Jis atbėgo *greičiau savo draugo* (= *greičiau kaip jo draugas, negu jo draugas, už savo draugą*). Ji čia laikoma *blogiau samdinės* (= *blogiau negu samdinė, kaip samdinė, už samdinę*). Ji tuose dalykuose *geriau manęs* (= *geriau už mane, geriau negu aš*) susigaudo.

Kilmininkas su aukštesniojo laipsniorieveiksmiais nepageidautinas perviršiu žymėti. Štai keli šios rūšies J. Jablonskio

taisymai: Jūs laikote *daugiau trečdali* (= *daugiau kaip trečdali*) mūsų žemės. Gavo *daugiau tūkstančio* (= *per tūkstantį, tūkstantį su viršum, daugiau kaip tūkstantį*). Gali praeiti daugiau šimto (= *nei šimtas, kaip šimtas*) metų. Buvo *ne mažiau penkių arklių* (= *kaip penki arkliai*).

Geriau nevertoti įvardžių ir būdvardžių kilmininko, kur labiau tinka bevardė įvardžio ar būdvardžio giminė. Pvz.: Daugiau to (= *tai, tas*) nepasikartos. Ar tai turi *ko bendro* (= *ką bendra*) su tiesa?

Tačiau šalia *kas nauja, kas gera* ir pan. galima sakyti *kas naujo, kas gero*...

TRUMPAI IŠ VISUR

- JAV-se, kaip rodo paskutiniai Gallup tyrimai, jaučiamas didesnis susidomėjimas religija, negu prieš dešimtmetį; pagausėjo įsijungimas į religinius sąjūdžius. Mišių klausymas nemažėja kaip 1975 m., o jaunimo vykimasis į bažnyčią yra net kiek padidėjęs.

- Rašytoja, redaktorė Dorothy Day, iš marksizmo atsivertusi į katalikybę, lapkr. 8 d. atšventė 80 m. amžiaus sukaktį. Ji yra katalikų darbininkų sąjūdžio organizatorė ir laikraščio "Catholic Worker" steigėja. Jos sukakties iškilmingas minėjimas buvo Marguette universitete, Milvaukeje.

- Pasaulio vyskupų sinodas, užtrukęs arti mėnesio, baigtas bendru pareiškimu 3.000 žodžių ilgumo. Sinode buvo 204 dalyviai. Sinodas priėmė 34 rezoliucijas, kurias perleiktos popiežiui Pauliui VI ir kurias popiežius panaudos, skelbdamas dokumentą apie kateldzavimą. Tikimasi, kad toks dokumentas bus paskelbtas vienerių metų laikotarpy.

- Rabinas Marc Tannenbaum, Amerikos Žydų komiteto tarpreliginių reikalų direktorius, pagerbtas Švč. Širdies universiteto Bridgeporte, Conn. – jam suteiktas teisių garbės daktaro laipsnis.

- Kun. Paskalis Slevin, pranciškonų vresnysis, 43 m., ištremtas iš Rodezijos, nes jis nepranešė apie atėjusius į Wedzos mi-

sijų stotį negrų partizanus. Rodezijoje yra laikoma kriminaliniu nusikaltimu, jei kas nepraneša apie buvimą nacionalistų negrų partizanų.

- Kongresmanas kun. Robertas Drinan, jėzuitas, pagerbtas "Profiles in Courage" žymeniu, kurį jam skyrė John Kennedy B'nai B'rith organizacija už atkreipimą kongreso narių dėmesio į sunkumus žydų, norinčių emigruoti iš Sovietų Sąjungos.

- Filmų aktorius Bing Crosby, katalikas, testamentu palikęs savo nuosavybę žmonai, vaikams bei bendradarbiams ir draugams, dar po 50.000 dol. skyrė Gonzagos Aukšt. mokyklai ir Gonzagos universitetui Spokane, Wash., o savo vaikų parapijai – 5.000 dol.

- Mokslo ir kūrybos simpoziumas (jau trečiasis) Čikagoje lapkr. 24-27 d. praėjo labai sėkmingai. Iš visų JAV buvo suvažiavę 115 paskaitininkų: mokslininkų, rašytojų, menininkų. Jų paskaitos buvo gausiai lankomos. Iš viso šį simpoziumą aplankė daugiau kaip 1000 žmonių. Buvo atvykusių net iš Kanados, Europos, Izraelio. Ypatingo susidomėjimo sulaukė literatūros ir muzikos vakaras lapkričio 25 d. Čia buvo atliktas komp. D. Lapinsko muzikinis veikalas, sukurtas pagal K. Bradūno žodžius. Dainavo sol. D. Kučėnienė, vaidino L. Lapinskienė ir J. Balutis. Savo kūrybą skaitė I. Meras, Bern. Brazdžionis, N. Jankutė, E. Juodvalkytė. Buvo įteiktos premijos: Rašytojų draugijos – I. Merui; Lietuvių fondo stipendija – komp. D. Lapinskui; Lituanistikos instituto premija (mecenatas kun. J. Prunskis) – V. Maciūnui. Vakarui vadovavo dr. A. Klimas, o premijų įteikimui – Rašytojų dr-jos pirm. kun. L. Andriekus. Simpoziume buvo šios sekcijos: architektūra ir statyba, filosofija, literatūra, kalbotyra, jūros mokslai ir hidraulika, psichologija, pedagogika, tautotyra, chemija, medžiagų mokslai, energija, teologija, teisė ir socialiniai mokslai, mechanika, fizinis auklėjimas, informacija – kompiuteriai, transportacija, biologija, gamtos mokslai, istorija, fizika, matematika, biochemija, medicina, menotyra.

J.Pr.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Šių metų konkurso temos pavadinimą pasirenka patys autoriai, bet reikia rašyti apie pykčio, neapykantos ir keršto ydą: kaip su ja kovoti, kaip nugalėti, kaip jos išvengti. Galima rašyti ir beletristine forma. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną į atskirą vokelį, atsiųstas redakcijai iki 1978 m. kovo mėn. 1 dienos. Už geriausius rašinius bus skiriamos penkios premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol. V — 25 dol.

Premijų mecenatai: Pranas ir Bronė Vitai — 150 dol., Bronė ir Jonas Veselkai — 100 dol., Vytautas Vizgirda — 75 dol., Stefanija Rudokienė — 50 dol., Vincas Kuliešius — 25 dol.

Praėjusi kartą buvome paskelbę, kad I-ją 150 dol. premiją skiria dr. Leonas Kriaučeliūnas, bet tuoj gavome ir kitą I-ją premiją iš Prano ir Bronės Vitų, gyvenančių La Salle — Montrealyje. Jie nežinojo, kad I-oji premija jau paskirta. Su dr. L. Kriaučeliūnu susitarėme, kad jis skirs I-ją premiją ateinančių metų konkursui. Visiems mecenatams nuoširdžiai dėkojame.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Vytautas Alantas. LIEPKALNIO SODYBA. Romanas. Išleido Lietuvių Agronomų sąjunga 1977 m. Iliustracijos — A. Verbicko. Kieti viršeliai, 440 psl., kaina 10 dol.

A. Norimas. SANTAKA. Novelės. Viršelis — Giedros Trečiokaitės. Išleido ir spausdino “Draugas” 1977 m. 303 psl., kaina 6 dol. Knygoje yra 12 novelių, tarp kurių 3 “Dirvos” premijuotos.

Stasys Santvaras. DAINOS IR SAPNAI. Šeštoji lyrikos knyga. Dauguma šio rinkinio eilėraščių parašyti 1947—1967 m. Viršelį ir skyrių pavadinimus piešė Julius Špakevičius. Išleido Juozas Kapočius 1977 m. 127 psl., kaina 5 dol.

Milda Kvietytė. KALNUOSE. Pasakos ir vaizdeliai vaikams. Ilustravo Ada Korsakaitė-Sutkuvienė. Išleido Pasakų fondas (6540 S. Campbell, Chicago, Ill. 60629) 1977 m. 78 psl., kaina 3 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA, No. 26. Išleido Liet. Kunigų vienybė 1977 m.

RELIGIOUS LIBERTY IN EASTERN EUROPE. 18 psl. JAV Katalikų episkopato formalus pareiškimas žmogaus teisių Lietuvoje bei kituose rytų Europos kraštuose varžymo reikalu. Brošiūra tinkama dovanoti kitataučiams. Gaunama Religinėje šalpoje, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Kaina 1 dol. su persiuntimu.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija: Juozas Vaišnys, S.J. (atsak. red.), Antanas Saulaitis, S.J., Anicetas Tamošaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.